ATEITIS

1958, VASARIS, NR. 2

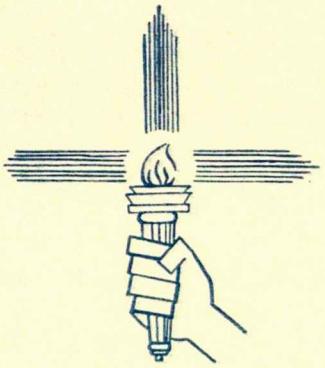

ATEITIS eina nuo 1911

KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

1958 METAI Nr. 2
VASARIS-FEBRUARY

☆

Redaktorius ..... Pranas Naujokaitis

REDAKCIJOS KOLEKTYVAS — Danutė Aleksandravičiūtė-Bobelienė, Gintarė Banaitytė, Sigitas Leimonas, Gediminas Naujokaitis.

Visą spausdinamą medžiagą redakcija taiso savo nuožiūra. Nepanaudoti rašiniai saugomi ir grąžinami autoriui prašant.

ADMINISTRATORIUS — kun. V. Dabušis

Redakcijos ir administracijos adresas:

ATEITIS, 916 WILLOUGHBY AVENUE
BROOKLYN 21, N. Y., U. S. A.

Prenumerata metams $5.00 pagal U. S. dol. kursą.
Garbės prenumerata metams $10.00. Atskiro numerio kaina 50c.

☆

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association

"A t e i t i s"

916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.
Tel. GLenmore 5-7281

Subscription $5.00 per year. Single copy 50c.

*

Entered as second-class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

TURINYS

Pr. Naujokaitis — Keturiasdešimt metų 25
S. Sužiedėlis — Tikėjimas ir tautybė 26
Putinas — Lietuva (eil.) 28
I. Stasaitė — Lietuva, tu mums gyva 29
Kun. St. Yla — Ateitininkų Himnas 30
T. Narbutas — Vysk. K. Paltarokas — didysis Lietuvos švietėjas 31
Alg. K. — A. a. daktaras A. Alekna 33
M. Vaitkus — Sielos kriaukšlėj (eil.) 33
A. Gražiūnas — Kodėl privalau likti lietuvis 34
A. Karvelytė — Sesei d'dmiesty (eil.) 37
V. Benjaminas — Nepriklausoma Lietuva skaičiuose 39
* —Lituanus laimėjimai ir rūpesčiai 40
E. Tumienė — Etiudas, Dykumos žydėjimas 41
Kultūros pasaulyje 41, 42
Pastabos 42

Atskleista knyga:
Karaliai ir šventieji, Pr. N. 43

Studentų At-kų Sąjungoje:
Ąžuolų prieglobstyje, S. Liulevičiutė 44

Moksleivių Ateitininkų kuopose:
Balsas iš Kenoshos 46

Šachmatai ..... virš.
Kreivos šypsenos ..... virš.

Viršelio 1 psl. — žiema jau baigiasi, pavasaris ateina — dainuoja ledo žvakės... Vyt. Maželio nuotrauka

Viršelio vinjetė — dail. T. Valiaus

Bet neužgniaužti gyvosios minties.
Požemiais kelią ji saulėn nuties.
Saulėj širdis, kaip verpetas, pabus,
Kraujas pramuš ir kiečiausius ledus

Tikime: obalsiai mūsų giesmės
Tuomet gyvenimo kovą laimės,
Kai raudonąsias dėmes nuo dangaus
Pirmas pavasario griausmas nuplaus.

Putinas

KETURIASDEŠIMT METŲ

Šiais metais vasario 16 dieną švenčiame keturiasdešimt metų sukaktį nuo nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo akto pasirašymo. Nors nepilnas pusšimtis metų tautos gyvenime ir nėra ilgas laikotarpis, tačiau pastarieji keturiasdešimt metų lietuvių tautai yra reikšmingesni už seniau buvusius kelis šimtus metų. Tai tautos prisikėlimo ir subrendimo laikotarpis. Tai apvainikavimas tų idėjų ir tos kovos, kurią 19 amžiaus pabaigoje įžiebė Aušra.

Mūsų didžioji praeitis teisėtai mums priklauso. Savo atkurtosios valstybės tęstinumą galime ir privalome visur pabrėžti. Tačiau iš to istorinio palikimo teliko atskuriančiai valstybei tik amžių glūdumose paskendęs garsas ir didieji galybės praradimo nuostoliai. Ne senovės valdančiojo luomo karžygys pakilo iš karsto, tik pilkasis artojas iš šiaudinės pastogės pasijuto pribrendęs stoti prie valstybės vairo ir kurti naują gyvenimą. Taigi atkurtoji valstybė buvo visai nauja savo dvasia ir forma — demokratinė ir tautinė lietuvių valstybė.

Ji buvo kuriama su entuziazmu ir su neišmatuojamu pasiaukojimu. Savanoriai kūrėjai, pakilę iš lietuviško kaimo ar išėję iš gimnazijos suolo, įveikė gausius Lietuvos priešus ne ginklų pranašumu, bet savo dvasia, nesulaikomu veržimuosi į laisvę.

Kai ginklų žvangėjimas frontuose jau buvo nutilęs, tas pats užsidegimas veržėsi į kūrybinius plotus. Ypač nuostabus buvo jaunimo veržlumas į mokslą — nebijota vargo, kieto darbo, nebota nepriteklių. Dygo ir kilo visokių rūšių mokyklos, išaugo universitetai, akademijos, konservatorijos. Per trumpą laiką prisiugdyta inteligentijos visoms gyvenimo sritims. Bujojo spauda, pražydo visų rūšių lietuviškos dvasios menas, sklido šimtai tūkstančių lietuviškų knygų, kūrėsi teatrai, chorai, buvo skiriamos premijos. Užsimota kultūros laikrodį pasukti visu šimtu metų pirmyn.

Su pasididžiavimu galime kalbėti apie milžinišką dvasinės ir materialinės kultūros pažangą. Tuo atžvilgiu nė viena Europos tauta mūsų nebuvo pralenkusi. Tik Latvija ir Estija žengė greta mūsų. Tai gyvas įrodymas tų tautų teisės į laisvą gyvenimą.

Nors minime šiandien keturiasdešimt metų sukaktį, bet iš to laikotarpio nepriklausomam gyvenimui tenka tik 22 metai, o iš jų visai ramiam kūrybiniam darbui — tik apie dešimtmetis. Laikotarpio trumpumas ir milžiniška pažanga bei kultūriniai laimėjimai galima laikyti tikru stebuklu, padarytu naujam gyvenimui prisikėlusios tautos.

Turime pabrėžti milžinišką reikšmę jau Nepriklausomoje Lietuvoje užaugusios ir brendusios šviesuomenės. Jei prie politinio vairo dar tebebuvo susitelkę su diktatūriniais polinkiais atstovai senesnėsės kartos, augusios ne lietuviškoje mokykloje, tai kultūriniame gyvenime vis labiau ir labiau reiškėsi jaunesniosios kartos žmonės, su idealistiniais nusiteikimais ir su vakarų kultūros meile. Mūsų mokykla ugdė sveiką tautybės ir kultūros supratimą, skiepijo idealistinę dvasią. To idealizmo netrūko ir svarbiausioms mūsų kaimo ir akademinio jaunimo organizacijoms. Per kelis dešimtmečius susikrovė galingas tautinis potencialas kultūriškai pakilusioje jaunesniojoje kartoje. Tai kapitalas, kuriuo tauta gali būti stipri ir didžiųjų nelaimių metuose.

Nepriklausomybės laikotarpyje lietuvių tauta pilnai subrendo ir tapo augštos kultūros tauta, pamilusi laisvę ir besiveržianti į kultūrinius laimėjimus. Užgriuvusios didžios nelaimės jau aštuonioliktus metus laiko sustabdytą kultūros laikrodį mūsų Tėvynėje, bet subrendusios tautos pasiryžimo negali palaužti.

Kenčiančios, bet kovojančios ir pasiryžusios aukotis ir kovą laimėti Tėvynės dvasia turi apimti kiekvieną lietuvį. Gyvenimas laisvės kraštuose nuo tos pareigos neatleidžia nė vieno. Tą pareigą uždeda mums didžiosios sukakties minėjimas.

Pr. Naujokaitis

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

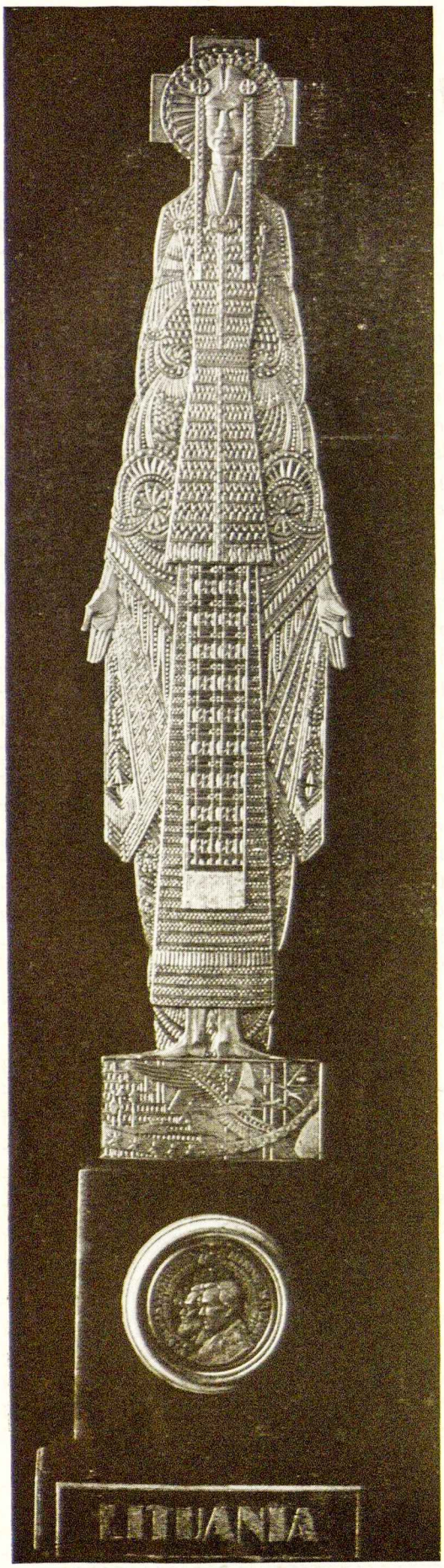

Petro Rimšos skulptūra — Lietuva

TIKĖJIMAS IR TAUTYBĖ

SIMAS SUŽIEDĖLIS

Tikėjimas ir tautybė*, dvi mūsų gyvenimo atramos, dieviškoje tvarkoje sudaro harmoniją, kaip ir visa, kas išeina iš Dievo rankų. Tik patys žmonės gali įnešti ir įneša netvarkos, kai tikėjimą ir tautybę išskiria ir sustato vieną prieš antrą. Vieni taria, kad tikėjimas gali apsieiti ir be tautinio pagrindo; kiti teigia, kad tauta gali išsiversti ir be tikėjimo. Abi tos kraštinės pažiūros nėra mūsų dienų, bet mūsų tremties dienom gana dažnai girdime jas kartojant. Mums kartais sakoma, kad visų pirma reikia būti geru kataliku, nedaug paisant savo tautybės. Iš kitos pusės norima mums įkalbėti, kad pirmiausiai svarbu būti geru lietuviu, nedaug besirūpinant savo tikėjimu. Jei tas dvi kraštines pažiūras nutęstume iki galo, tai pirmoji atvestų į **nutautinimą**, antroji — į **nureliginimą.** Nei vienas nei antras dalykas nėra geras. Vadinasi, turi būti kokia nors klaida, jeigu prieiname klaidingą pabaigą. Klaida yra ta, kad tikėjimo ir tautybės negalima ir nereikia skirti ir statyti vieną prieš antrą, o reikia tinkamai suderinti.

*

TIKĖJIMO uždavinys, tariant Vl. Solovjovo žodžiais, yra "atnaujinti mūsų gyvenimą, jį pašvęsti ir sujungti su dieviškuoju gyvenimu. Tai gali padaryti tiktai Dievas, bet tai gali įvykti tiktai mums prisidedant". Mes prisidedame įnešdami į tikėjimą savąją dalį — bendrai žmogiškąją ir specifiškai tautiškąją.

Kiek mūsų žmogiškoji prigimtis yra bendra, tiek ir mūsų santykis su Dievu, arba tikėjimas, yra bendras ir visuotinis. Jis apima visus žmones ir visas tautas. Tokia yra katalikų Bažnyčia, graikiškai ir vadinama visuotinąja. Tačiau katalikų Bažnyčia visa apima tiktai savo esmine dalimi — **savo tiesom arba dogmom.** Šiuo atžvilgiu katalikų Bažnyčia tautinio pagrindo nepriima ir jo nereikalinga, nes jisai tikėjimo visuotinumą susiaurintų: iš apimančio visas tautas padarytų sujungtą tik su viena tauta. Kitados beveik kiekviena tauta turėjo tokį siaurą savo tikėjimą. Turėjo jį ir mūsų senoliai. Katalikų tikėjimas neprik'auso nuo tautos, kaip ir pats Dievas — visų tautų Viešpats. Tačiau **Dievo garbinimas arba kultas** gali būti ir esti skirtingas. Čia mes ir įnešame savo tautiškąją dalį.

Dievą mes garbiname kaip žmonės kurios nors tautos, nes nėra žmoniu šalia tautu. Yra tiktai perėjimas iš vienos į kitą. Dėl to tas pačias katalikų Bažnyčios tiesas priimame individualia mąstysena, išgyvename skirtingus jausmus ir išpažįstame gimtąja kalba. Kiekviena tauta į Dievo garbinimą įpina savo spalvą: apgaubia savo papročiais, išgražina savo gyvenimo vaizdais, suteikia jam būdingų savo žymių. Tikėjimas, sakytumei, **įvelkamas į tautinį rūbą,** kurio negalima nuimti, nepažeidus vieno arba antro, nes tarpusavy tvirtai suauga. Suauga dar nuo jaunatvės, dėl to ir paaugę žmonės meldžiasi taip, kaip buvo įpratę jaunystėje — savam krašte ir savo tautoje.

---

* Santrauka paskaitos, skaitytos Kanados ateitininkų suvažiavime Toronte 1957 m. lapkričio 10 d.

A. Galdikas — Lietuva (triptikas). Kūrinys laimėjęs Grand Prix 1937 m. Paryžiaus tarptautinėje parodoje

Čia gyvu pavyzdžiu gali eiti senoji lietuvių išeivių karta Amerikoje. Ji klabeno vyskupų duris, kūrė parapijas ir statydinos bažnyčias, kad galėtų melstis taip, kaip meldėsi savam krašte. O galėjo gi eiti į kitataučių bažnyčias ir jungtis į jų parapijas, kaip šiandien nebe vienas jau daro. Bet jisai jau plyšta nuo savo tautos ir įstato save pavojun atitrūkti taip pat nuo tikėjimo, nes jo santyky su Dievu suyra pirmykštis tikėjimo ir tautybės susiderinimas. Šį pavojų matydamas, dabartinis popiežius Pijus XII yra išleidęs enciklišką, kurioje gina emigrantų teisę turėti savo parapijas.

Katalikų Bažnyčia atskiras tautas vertina ir gina, bet ji negali apginti nuo nutautėjimo tada, kai patys žmonės nesigina: nesaugo savo tautybės ir nepaiso gimtosios kalbos. Taip yra buvę ir Lietuvoje anais laikais, kada mūsų diduomenė sulenkėjo, o iš jos kilę kunigai toliau lietuvius lenkino. Kas manytų, kad tokį pavojų ateityje galima būtų sumažinti, betkurioje tautoje, atmetus tikėjimą, kirstų šaką, ant kurios norėtų tvirčiau atsisėsti. Tauta be tikėjimo ilgai nesilaiko, nes ji netenka moralinės atsparties.

*

TAUTA sudaro savotišką ir nepakartojamą vienetą žmonių bendruomenėje. Ji yra tiltu tarp atskiro žmogaus ir visos žmonijos. Bet tasai tiltas išsilaiko tiktai tada, kai yra tikėjimo sustiprinamas aukštesne morale. Kai moralė menksta, tai silpsta ar net žūna ir pati tauta. Tokių pavyzdžių istorija žino nebe vieną. Jie rodo, kad ne tiktai atskiro žmogaus, bet **ir visos jo tautos būtis priklauso nuo santykio su Dievu.** Dievuje glūdi giliausios tautų šaknys, nes jos siekia antgamties. Vl. Solovjovas yra rašęs, kad tautiškumą turime laikyti dieviškąja jėga, kuri būtina skleisti žemėje Dievo karalystei ir vykdyti Jo valiai".

Kam ateina į galvą sakyti, kad tauta gali apsieiti be Dievo ir tikėjimo, tasai gerai neįsisąmonina nei savo paties nei savo tautos paskyrimo ir savo dvasioje yra ateistiškai nusiteikęs. Kai vis dėlto ir tokie žmonės pabrėžia, kad tautą reikia mylėti, tai nereikia tikėjimo su ja jungti, tai tuo pačiu atima tvirtesnį pagrindą tautos meilei arba patriotizmui.

PATRIOTIZMAS yra savo tautos meilė. Ji prasideda meile tėvų, brolių ir seserų, draugų ir kaimynų; toliau apima visus savo tautos žmones, visą kraštą arba tėvynę ir visą valstybę. Visa tai mylime ne dėlto, kad būtų labai gera ar labai gražu, bet kad yra sava. **Tautoje mylime save, nes joje yra mūsų pačių dalis;** o save mylėti yra prigimta ir normalu. Dėlto ir sakoma, kad "kiekvienas normalus žmogus yra patriotas" (M. de Munnynck, O. P.).

Bet kad būtų normalus bei protingas ir pats patriotizmas, jis neturi būti siaurai egoistiškas nei kitus žudantis, kadangi "esama meilės, kuri išgano, ir esama tokios, kuri žudo" (E. Devaud). Patriotizmas turi remtis grynąja ir pasiaukojančia meile. Tokia tėvynės meilė "telpa didžioje ir visuotinėje Kristaus meilėje" (A. Vornier), kuri apima visus žmones ir visas tautas. Tai tobula meilė.

Tobulai mylint savo tėvynę, galima tapti ir **šventu.** Katalikų Bažnyčia turi tokių šventų patriotų-karžygių. Jie tartum žydi tėvynės meile, išgryninta tikėjimo ir jų asmeninių dorybių.

Tokio kilnaus patriotizmo vaiskiausį pavyzdį yra palikusi šv. Joana Arkietė, prancūzų karžygė. Popiežius Pijus X, kurio pirmosios enciklikos žodžius ateitininkai yra paėmę savo šūkiui, tą karžygę paskelbė palaimintąja 1909; šventąja paskelbta 1920. Šv. Pijus X anuomet savo buloje pabrėžė: "Dabartinėje audroje, kada tiek daug žmonių tėvynės meilės vardan griauja... religiją, norėjosi parodyti narsios mergelės pavyzdį, kad anie prisimintų, jog didingai veikti ir kentėti yra krikščioniška". Šv. Joana savo asmenyje giliausia prasme sujungė katalikybę ir tautybę. Kas norėtų nustatyti, kam ji pirmoje vietoje tarnavo: Dievui ar Tėvynei, negalėtų to padaryti, nes šventoji karžygė pati to nedarė: Dievas ir tėvynė jai buvo viena.

*

DABARTIES METU, taip pat didelėje audroje, mus tyko pavojus tėvynės vardan paneigti tikėjimą arba tikėjimo vardan primiršti tėvynę. Pirmuoju atveju pasirodytume nekokie patriotai, kad ir manytume tėvynę karštai bemylį; antruoju atveju būtume nekokie krikščionys, kad ir atrodytų mūsų tikėjimas be priekaištų.

PUTINAS

LIETUVA

Vieniem — tu didvyrių palaiminta žemė,
Kitiem — tu nykštukų varginga tėvynė,
O man tu esi kaip smūtkelis prie kelio,
Kur laukia keleivio malda ir nakvynė.

Vėlai iškeliavęs iš nykių sodybų
Į kito pasviečio laisvingą rytojų,
Aš pusėje kelio, vidurnakčio gūdy,
Palinkusia galva prieš tave sustoju.

Žinojau, kad tu rūpestinguoju žvilgsniu
Palaiminsi mano ir sėją ir piūtį.
Bet leisk man, šios žemės paklydusiam sūnui
Nulinkusia galva prie tavęs pabūti.

Tu man paslaptis, kuri myli ir kenčia —
Ir žodžiais išreikšti tave nemokėsiu,
Tik naują gyvybę krūtinėj pajusiu
Po tavo priglobiančių rankų pavėsiu.

Paskui aš nueisiu, kaip daugel nuėjo
Į gūdžiąją naktį šešėlių šešėliais.
Bet aušrą ir rytmečio varpą išgirdęs,
Žinosiu, kad tu buvai mirus, o kėleis.

Pavojaus tėvynei metu susidaro palankios aplinkybės **tautiškumą pertempti.** Kiekvienam žingsnyje apie jį kalbama, visur jisai iškišamas, viskas juo matuojama. Tautiškumo vardan lengva betką pakaltinti ir betką nusmelkti, net ir pati tikėjimą, kuris nustumiamas antron vieton. Žmonės pasidaro įsiaistrinę, dygūs sau ir kitiem, netekę nuovokos, kas tautoje yra gero ir kas prasto, kiek ji yra iškili ir kiek nuo kitų atsilikusi. Susidaro žaruojas, bet nesveikas, dažniausiai tik žodinis patriotizmas. Tuo tarpu ir sunkiausiu tautai metu reikia žmonių blaivių, teisingų ir nuosaikių, kurie įstengtų išlaikyti dvasios pusiausvyrą, nė kiek nesusilpnindami savo meilės tėvynei ir uolumo jai dirbti. Tokią deramą pusiausvyrą išlaiko tikėjimas, sujungtas su patriotizmu, bet ir su kitų tautų meile. Šv. Justinas dar pirmaisiais amžiais yra rašęs: "Ligi šiol mes nekentėme vienas antro ir piovėmės su tais, kurie nėra mūsų giminės... Atėjus Kristui, gyvename drauge ir meldžiamės už savo priešus". Tikėjimas neleidžia laikyti priešu kitos tautos žmogaus, bet dar labiau įspėja nelaikyti priešais savo tautiečių.

Kai Lietuvoje sulenkėję ponai ir kunigai nebuvo rimtai įsisąmoninę, kad katalikų tikėjimas reikalauja visuotinės meilės, o ypač meilės saviškiam, jie pasižymėjo didele lietuvių nemeile. **Tikėjimo vardan buvo smelkiama visa, kas tik buvo lietuviška,** nes geras katalikas jiem reiškė gerą lenką. Šiame krašte, kur daug lietuvių rado gerą prieglobstį, po kurio laiko geras katalikas pradėjo reikšti gerą amerikieti. Lietuvybė daug kam vis mažiau berūpi. Taip netekome didelės savo tautos dalies, kad ir išlaikiusios tėvų tikėjimą. Negalima būtų daug ko prikišti tiem, kurie kitame krašte ir kitoje kultūroje brėsdami, pasijuto vis mažiau berišami su savo tėvų šalimi ir tauta. Žmogaus apsisprendimas turi labai didelę reikšmę jo gyvenime. Bet kas tebėra dar lietuvių tarpe, dirba jų parapijose, o lietuvybę toliau tebestelbia, tai kad ir būtų uolūs katalikai, jų katalikiškumui stinga nuoširdumo ir ypač artimo meilės. Kiti dar tebesilaiko ant ribos ir turi kankinantį klausimą, kas reikia labiau mylėti: kraštą, kuriame gyvenama, ar gimtąją tėvų žemę, kuriai tebeturi šiltus jausmus?

*

KITAME KRAŠTE gyvenant dažnai išgirstamas priminimas, kad reikia mylėti tiktai tą tauta ir valstybę, iš kurios mintama. Kaikam tai sudaro aštrią problemą, kai širdis yra padalyta tarp dviejų kraštu. Bet širdis yra viena, tai ir meilė turėtų būti viena. Ji gali tokia būti, jei myli be skirtumų, yra "maloninga ir nepavydi", kaip moko apaštalas šv. Povilas. Dėlto negalima įžiūrėti prieštaravimo tarp meilės savo tautos ir gyvenamojo krašto. Tų dalykų nereikia statyti viena prieš antrą, bet juos derinti, kaip ir tikėjimą su tautybe.

Tie žmonės, kuriuos likimas įkurdina kitur, yra Dievo kviečiami skleisti tautose teisingumą ir savo pavyzdžiu rodyti, kad žemėje gali ir turi viešpatauti ne tiktai artimo meilė (žmogaus žmogui), bet ir ivairių tautų bei rasių tarpusavio meilė (tautos tautai). Tai yra tos pačios artimo meilės visuotinesnis pritaikymas. To nėra dar visuotinai pasiekta, bet tai nereiškia, kad neturi būti siekiama. Mūsų priverstinės tremties sąlygos mus stato priešais **emigrantų pašaukimą** kalbėti ir veikti, kad būtų mylima ne vien savo tauta, bet ir kitos tautos. Tai nėra lengvas uždavinys, nes reikalauja aukos, kaip ir kiekviena kita meilė.

*

AUKA pasižymi kiekviena tikroji meilė. Daugiau auka, negu nauda remiasi ir tėvynės meilė. "Pateisinti tėvynės meilę tiktai interesu yra tikriausia priemonė ją nužudyti (G. Guy-Grand). Negalima laukti ir tikėtis, kad už tautos meilę būtų gausiai ir visiškai atsiteista. Gana dažnai už tėvynės ir tautos meilę laukia kančios atlyginimas, kaip daugelio lietuvių Sibire. Tenai aštuonerius metus atkentėjes ateitininkas Juozas Keliuotis, nepriklausomoje Lietuvoje redagavęs "Naująją Romuvą", joje rašė: "Valstybei pakanka atiduoti tiek, kiek to reikalauja socialinis teisingumas: bet tėvynei turi dirbti visą gyvenimą, nereikalaudamas už tai atlyginimo, kaip geras sūnus nereikalauja užmokesčio iš motinos, kad ją myli".

(Citatos priklauso A. Maceinos "Tautiniam auklėjimui", 1934).

Nebuvo metų, kad nebūčiau patyręs šiokių ar tokių persekiojimų. Kur buvus, kur nebuvus, rusų valdžia traukė tieson. Daug man dokumentų tam patvirtinti. Tik juo labiau ta valdžia slėgė, juo didėjo atsispyrimo pajėga, protestavimas ir nepasitenkinimo kėlimas kituose. Valdžios persekiojimai, lyg dantų gėlimas, tik padėdavo siusti ir pykti, tik tvirtino tuos siekimus, kurie buvo brangūs, išnešioti. Visai neskauda, kai priešininkai tavo kūną naikina, sielos nepasiekdami...

J. Tumas-Vaižgantas, 1917 m.

Lietuva, Tu mums gyva!

INGRIDA STASAITĖ

Lietuva, nors tu esi priešo pavergta, bet tu tebesi gyva mūsų dainoj ir sesių juostoj...

Karas, rodos, seniai pasibaigė... Žuvusiųjų paminklai liūdija praeitį. Tautos užsigydo žaizdas, atnaujina savo vidaus gyvenimą. Vėl gražiai kuriasi, puošia savo kraštus...

Tik mes vis tebesame toli nuo tėvynės. Bet nenustojame vilties, kad pakelsime bures ir plauksime ten, kur akys nuolatos krypsta, kur palikome prigesusius ugniakurus... Juk mes esame lietuviai ir savo kraujo pakeisti negalime ir nenorime. Antraip mes save pažemintume — galime pasakyti A. Sušinsko žodžiais.

Ir gerai, kad gražiąją mūsų Lietuvą vis primena mums tėveliai, dainos, poetai, rašytojai:

Tėviškėle, tėviškėle, man brangi tartum širdis.
Tu svajonių mano gėle ir sapnų šviesi šalis.
Tavo upės sidabrinės, tavo žvaigždės gintarinės —
Man giliai, giliai krūtinėj atminimais susipynė...

Stelingis

Ir lietuviška mokykla vis mums primena gimtinę. Papildo žinias knygos, laikraščiai, jaunimo žurnalai, lietuviškos stovyklos, referatai, tautodailės parodos — su medžio drožiniais, gintaru, juostomis, audiniais.

O dalyvaudami tautinių šokių grupėse, mes turim progos pajusti linksmąjį tėviškės Lenciūgėlį, iškilmingą ir švelnią Sadutę, daugybę lietuviškų žaidimų... Tų pačių, kuriuos ir dabar dar tebešoka mūsų jaunimas pavergtoje Lietuvoje.

Teko matyti filme lietuviškus vaizdus, jaunimo paradą, sporto šventės vaizdus, kaimo idiliją. Taip ten traukia širdis...

Organizacijos tartum dvigubai tas žinias sustiprina. O mūsų Himnas mums rodo kelius, iš kur reikia semtis stiprybės, meilės, vienybės...

Raudonės pilis prie Nemuno (dar kryžiuočių statyta)

Lietuviški parengimai, tautinės šventės, paskaitos, menininkų paveikslai — atnaujina ir pagilina mūsų ilgesį, mūsų meilę tėvų žemei ir priverčia giliau pamąstyti apie toli likusią gimtinę šalį, apie kurią grįžęs iš Sibiro tremtinys sako:

Melsvoj padangėj saulė spindi,
Bet daug aplinkui ūkanų.
Vienok tokios gražios, kaip tu, tėvyne,
Aš niekur, niekur nerandu...

Buvo laikai, kada mes savo krašte neturėjome nei knygų, nei laikraščių. Buvo tai sunkūs laikai. Senesnioji karta, pasidavusi pesimizmui, atvirai skelbė: "nieko nebus, perniek jūsų darbas". Bet lietuviai publicistai nepasidavė tam pesimizmui, jie kalbėjo ir rašė, jog ateis laikas, kuomet sulauksime savo spaudos, savų knygų ir laikraščių. Ir kaip matom, tas pranašavimas jau išsipildė.

Adomas Jakštas, 1914 metais

ATEITININKŲ HIMNAS

Kilmė * Tekstas ir melodija * Prasmė * Vartosena

KUN. STASYS YLA

Himnas yra iškilminga organizacinė giesmė. Jis išreiškia ne tik nuotaikas. Jame slypi ir tos gairės arba ta dvasinė kryptis, pagal kurią organizacija ir jos nariai nori veikti.

1. KILMĖ. Pirmame Ateities numeryje (1911), tuoj po ateitininkų deklaracijos, tilpo A. Jakšto eilėraštis "Ateitis". Tai nebuvo himnas, bet linkėjimai Ateities laikraščiui. To paties pobūdžio buvo ir Raganiaus eilėraštis "Mūsų Ateitis", tilpęs tų metų 9-me numeryje.

Himno reikalu *konkursas* buvo paskelbtas 10-me numeryje (p. 440), o patys konkursiniai eilėraščiai atspausti 11-12 numeryje. Jų buvo trys: du pasirašyti Y, o tretysis Z inicialais. Eilėraščiai buvo ilgi, eilėdara netobula, ateitininkų dvasia neišreikšta. Iš jų gal labiausiai himniškas buvo antrojo projekto pirmasis posmas:

Į darbą, draugės ir draugai,
Jaunas sujunkime rankas!
Pamilę Lietuvą karštai,
Jai savo neškime spėkas!
Mumyse jos visa viltis,
Tik būkim darbininkai!
Skaisti mums žiba ateitis,
Valio ateitininkai!

Ateities redakcija siūlė skaitytojams pasirinkti, kuris šių projektų tiktų himnu. Buvo raginami balsuoti visi ateitininkai; prašyta rašyti atvirukus redakcijai. Balsavimo išdavos nebuvo paskelbtos. Greičiausia jos ir nebuvo palankios šiems projektams.

Sekančiais metais, be jokio konkurso, buvo išspausdintas (N 5, 209) naujas tekstas, pavadintas *Himnu. Tai* ir buvo dabartinis ateitininkų himnas, pasirašytas A. Ž(alvarnio) inicialais. Jo autorius buvo kun. Jurgis Tilvytis († 1931), rašęs tais laikais eilėraščius laikraščiams bei žurnalams ir išleidęs du rinkinėlius: Dienelei Brėkštant (Vilnius '09, 56 p) ir Rūtų Saujelė ('12, 16 p). Antrame rinkinėlyje paskutinė 12-oji giesmė įvardinta *At. Himnas;* apačioj pažymėta parašymo data ir vieta: "1912, 6 ir 7 vasario, Užugavos, Paystryje".

Himno tekstą priėmė ateitininkų centro valdyba, tuo metu sudaryta iš studentų Maskvos universitete. Ji pavedė Petrapilio ateitininkų pirmininkei stud. M. Draugelytei (Galdikienei) susisiekti su ten gyvenusiu žinomu muziku — kompozitorium Česlovu Sasnausku († 1916), kad jis šiems žodžiams parašytų melodiją. Muzika buvo parašyta 1912 m. pabaigoje, o gaidos atspausdintos 1913 metais. Prieš I pasaulinį karą himnas jau buvo giedamas ateitininkų būreliuose.

2. TEKSTAS IR MELODIJA gražiai sutapo į vienumą. Jie virto giedotiniu ateitininkų credo.

Kas gi ten aukso spindulius beria?
Ko taip nušvito rytai ateities?
Širdys it rasą gaivinančią geria,
Sieloj tvirtybė ir galia vilties.

Lietuvą Dievas apveizdi ir gina,
Amžiais suvargusios jos neapleis:
Ateičiai dvasios galiūnus gamina,
Vesdamas juos stebuklingais keliais.

Tilkit nutilkit, kurie prieš dievybę
Bandėt kovoti viešai ar slaptai.
Mūsų idėjos: tikybos brangybė,
Mokslas, dorumas, tautos reikalai.

Ateitį regim tėvynės laimingą,
Šviečia mums kryžius ant mūs vėliavos.
Stokime drąsiai į kovą garbingą,
Dirbkim, kovokime dėl Lietuvos!

3. PRASMĖ. Pirmasis himno posmas išreiškia tai, ką vėliau yra pasakęs St. Šalkauskis apie ateitininkų sąjūdžio reikšmę, būtent, Ateitis — antroji Lietuvos Aušra. Pirmoji Aušra žadino tautinį atgimimą, Ateitis — dvasinį. Himnas skelbia *dvasinę Lietuvos aušrą,* pažeriančią naujų spindulių, gaivinančių širdis, tvirtinančių sielas, įgalinančių šviesias viltis.

Išbudimo džiaugsmas antrajame posme išsilieja *tikėjimu ir pasitikėjimu* Dievo Apvaizda. Ji visad lydėjusi ir gynusi Lietuvą, neapleis jos ir toliau. Dievas ruošė Lietuvos ateičiai dvasios galiūnus; ruošė juos ilgo laiko bandymais, o nūn juos ves nuostabiais keliais.

Šis pasitikėjimas žadina *ryžtingumą ir kovingumą,* kuris išreikštas trečiame posme žodžiais: "Tilkit, nutilkit"! Tai yra atsakymas kovojusiems prieš Dievybę! Prieš viešas ir slaptas anų kovotojų priemones ateitininkai stato *tikybos brangybę;* prieš garsinamą "pažangą" ateitininkai pabrėžia *mokslą,* prieš dorinį beprincipiškumą — *dorumą,* prieš vienos socialinės klasės gerovę — *visos tautos reikalus.*

Ketvirtasis posmas skelbia *laimingos ateities viziją.* Ta vizija susieta su pergalės ženklu — kryžiumi, šviečiančiu Ateities vėliavoje. Tėvynės ateitis negali būt kitokia, kaip tik šviesi ir laiminga, nors dar reikia didelių aukų, drąsos, darbo ir kovos. Tad "dirbkim, kovokime dėl Lietuvos!"

4. VARTOSENA. Himnas giedamas reikšmingomis bei iškilmingomis progomis: visose ateitininkų šventėse, įžodžių dienomis, ypatingų pagerbimų — akademijų, konferencijų, kongresų metu. Jis gali būti giedamas ir bažnyčioje — po vėliavos šventinimo ar kitų ateitininkams skirtų pamaldų.

Himną giedant, visi sustoja; vėliavos tuo metu lenkiamos į priekį.

Mažiau reikšmingomis ar iškilmingomis progomis, Federacijos Valdybos nutarimu (1957 III 29), giedama tik du posmai: *antrasis ir paskutinysis.* Giedama gyvai, vengiant ištęsimo.

BIBLGR.: *Čibiras* K., Toks nemirtingųjų himnas, At '31, N 1. — *Galdikienė* M., Č. Sasnauskas — ateitininkų himno kompozitorius, At '56, N. 5. — *Yla* St., Ateitį regim tėvynės laimingą, At '53, N 6. — *Kapočius* F., Kun. Jurgis Tilvytis Žalvarnis — ateitininkų himno autorius, At '53, N 6. — *Tarvydas* J., Česlovas Sasnauskas (1916-1926), At '26, N 2. — *Žalvarnis* A., Kaip gimė ateitininkų himnas, BB '31, N 5. — *Žilevičius* J., Česlovas Sasnauskas (monografija), K '36.

Senieji lietuviai ir žemaičiai laisvę ir dorybę neišpasakytai mylėjo. Kiekvienas bevelijo labiau tyruose po lapine ar tarp žvėrių giriose laisvas gyventi, negu kad ir aukso namuose vergauti. Pagal jų nuomonę vergauti buvo ne žmogaus, bet paties velnio darbas, todėl ir dabar tebesakoma: "velnias tau tevergauja, ne žmogus".

Simanas Daukantas

VYSKUPAS KAZIMIERAS PALTAROKAS

didysis Lietuvos švietėjas

TITAS NARBUTAS

Vysk. K. Paltarokas 1938 metais. Nuotrauka dedikuota prel. J. Balkūnui

Visa pavergta Lietuva ir pasaulio lietuviai liūdi neseniai mirusio vyskupo Kazimiero Paltaroko ir mini jį kaip didį Lietuvos žmogų su nuoširdžia pagarba. Per ilgą savo gyvenimą K. Paltarokas yra nuveikęs didelių pastoracinių, socialinių, švietimo - auklėjimo darbų. Savo asmenybės didumu jis spinduliavo į visą aplinkumą.

Mūsų filosofas Stasys Šalkauskis vyskupą Paltaroką kaip didį vadą lygino su vokiečių garsiuoju kardinolu Faulhaberiu. Kanauninkas P. Dogelis jį palygino su žymiu Žemaičių vyskupu Paliulioniu. Dabartinis Ateitininkų Federacijos Vadas S. Sužiedėlis vyskupą Paltaroką lygina su vyskupais Valančiumi ir Matulaičiu. Paltarokas ir Matulaitis buvo socialiniai vyskupai, kėlę ir skleidę Lietuvoje krikščionišką socialinę doktriną. O Paltarokas ir Valančius buvo vyskupai kovotojai už krikščioniškojo mokslo išlaikymą lietuvių širdyse.

Girdėti vis daugiau ir daugiau balsų, gretinančių vyskupą Paltaroką su Valančiumi. Abu dideli dvasiniai lietuvių tautos vadai ir švietėjai. Vieno mūsų mokytojo pasakymu, kaip anais sunkiaisiais Tėvynės priespaudos laikais visa Lietuva buvo įsikibusi į vyskupo M. Valančiaus skverną, taip dabarties neviltyje visa Lietuva buvo įsikibusi vyskupo K. Paltaroko...

Vysk. Kazimieras Paltarokas švietė ir mokė lietuvių tautą visą savo gyvenimą: ir laisvės dienomis, ir Lietuvai kenčiant vergiją.

Kan. P. Dogelio liudijimu, Paltarokas, dar klieriku būdamas, jau pagelbėdavo savo draugams gauti atitinkamų knygų pašaukimo klausimais. Padėdavo jis ir kituose mokslo dalykuose.

Tapęs kunigu, Kazimieras Paltarokas didžią savo gyvenimo dalį praleido mokyklose. Nuo 1902 iki 1926 metų jis ėjo religijos mokytojo pareigas įvairaus tipo ir skirtingų laipsnių mokyklose: pradžios, vidurinėje, augštesniojoje, dvasinėje seminarijoje ir universitete. Mokymas visur būdavo autoritetingas, gyvas, vaizdus, sistemingas. Mokiniai ir studentai jį gerbė ir didžiu autoritetu laikė.

Dvasinėje seminarijoje K. Paltarokas rado socialogijos mokslo tik užuomazgą ir ją išplėtė iki dviejų metų — po dvi pamokas sąvaitėje teorijos, taip pat po vieną savaitinę pamoką praktikos — per vienerius metus. Toms pamokoms paruošė vadovėlių.

Lietuvos universitete, Teologijos-Filosofijos fakultete, skaitydamas teologijos paskaitas, nesilaikė tradicijos, bet pagal kanonus susistemino specialios pastoralinės teologijos kursą, pradėdamas priešmokyklinių vaikų, pradžios mokyklos mokinių, jaunuomenės auklėjimo teorija ir baigdamas šviesuomenės pastoracija. Ir tam teologijos kursui paruošė vadovėlių dalį.

Įšventintas pirmuoju Panevėžio vyskupijos vyskupu (1926), K. Paltarokas jau nebegalėjo dėstyti mokyklose, bet už tat galėjo dabar pasirūpinti, kad jo vyskupijos mokyklose religinis švietimas būtų tinkamoje augštumoje. Vysk. K. Paltaroko raginami, pradžios mokyklų ir gimnazijų kapelionai uoliai ėjo savo pareigas, jo patarimais naudojosi. Vyskupas yra išleidęs net specialų ganytojišką raštą moksleiviams.

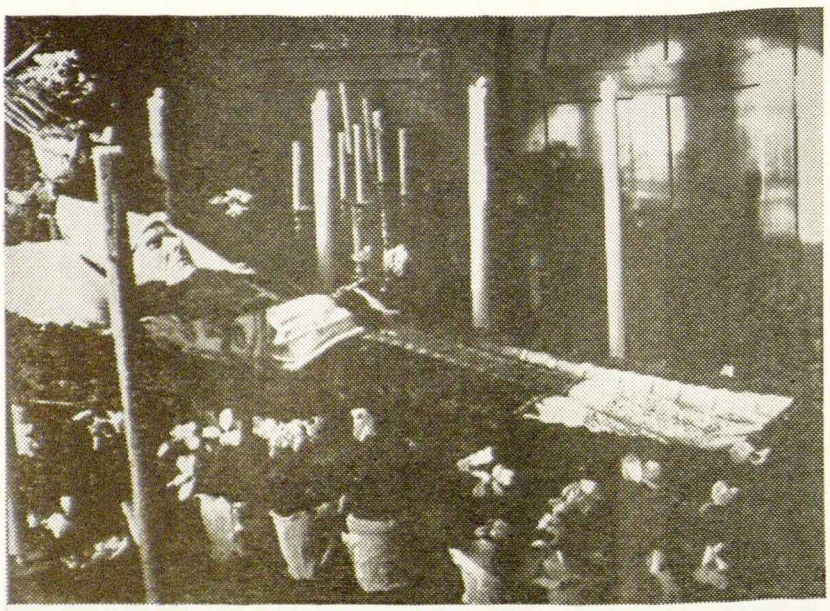

Vysk. K. Paltaroko kūnas guli karste Panevėžio katedroje

Ypatingą dėmesį vysk. K. Paltarokas kreipė į katalikiško jaunimo organizacijas. Tam darbui jis skyrė uolius kunigus ir ragino pasauliečius. Pats vyskupas dalyvaudavo tų organizacijų šventėse, suvažiavimuose, ten kalbėdavo, savo raštus dalydavo.

Ateitininkai buvo ypatingoje vyskupo K. Paltaroko globoje. Kai tautininkų valdžia uždraudė moksleivių ateitininkų veikimą, vysk. K. Paltarokas buvo didžiausia atrama visos Lietuvos ateitininkams. Jis nepalenkiamas ateitininkų globėjas, nukentėjusiųjų ramintojas. Jis leidžia moksleiviams ateitininkams daryti susirinkimus zakristijose, koplyčiose. Panevėžio Katedra tapo persekiojamųjų moksleivių ateitininkų veikimo centras — jos požemyje vykdavo jų susirinkimai. Kartais ir pats vyskupas atsilankydavo. Kai kada pavasarį susirinkimai būdavo ir vyskupo sodelyje. Vysk. K. Paltarokas buvo lyg uola, į kurią atsiremdavo jaunojo ateitininko pėdos.

Visų katalikiškų organizacijų koordinuotojas — vyskupijos Katalikų Veikimo Centras, vadovaujamas vyskupo skirto kunigo, ypatingai rūpinosi pasauliečių vadų paruošimu. Pats vyskupas mokėjo parinkti kunigus su vadų savybėmis paskirom organizacijom. Neslopindavo ir privačios iniciatyvos. Kaip pavyzdį galima paminėti kun. P. Liepos leidžiamą neperiodinį žurnalą "Angelaičių Vadą". Tai buvo vieninteliš Angelaičių vadams organas.

Katalikų Veikimo Centras organizavo suaugusiųjų švietimo kursus. Tai buvo, sakytume, liaudies universitetai. Toks universitetas buvo ir pačiame Panevėžyje, Katalikų Veikimo Centre, kur pats vyskupas skaitydavo paskaitas socialiniais klausimais. Taip pat Katalikų Veikimo Centras yra išleidęs daugybę įvairiais religiniais ir visuomeniniais klausimais lapelių ir brošiūrų, kurios būdavo išdalinamos vyskupijos bažnyčiose sekmadieniais.

O plačiausiai religinio švietimo darbe K. Paltarokas pasireiškė savo raštais. Kaip ir M. Valančius, jis rašė mažiesiems, jaunimui ir suaugusiems. Jo knygos ir ganytojiški laiškai buvo skaitomi ne tik jo vyskupijoje, bet siekė visą Lietuvą. Jo parašyti tikybos mokslo vadovėliai buvo vartojami mokyklose, o jo pamokslų mintys kartojamos Lietuvos bažnyčių sakyklose. Tenka priminti, kad K. Paltarokas yra išleidęs per 80 savo parašytų didesnių ar mažesnių leidinių. Trys jo rankraščiai yra žuvę, o devyni likę dar nespausdinti.

Už raštus ir mokslinius darbus vysk. K. Paltarokas 1926 m. Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos yra paskelbtas akademiku.

Didysis vyskupas Kazimieras Paltarokas savo ganytojiškais darbais, o ypač savo raštais pasiliks garsus Lietuvoje ir pasaulyje ateities lietuvių kartoms ir bus minimas kaip didis Lietuvos katalikų vadas, švietėjas, auklėtojas, jaunimo globėjas, moralinis autoritetas.

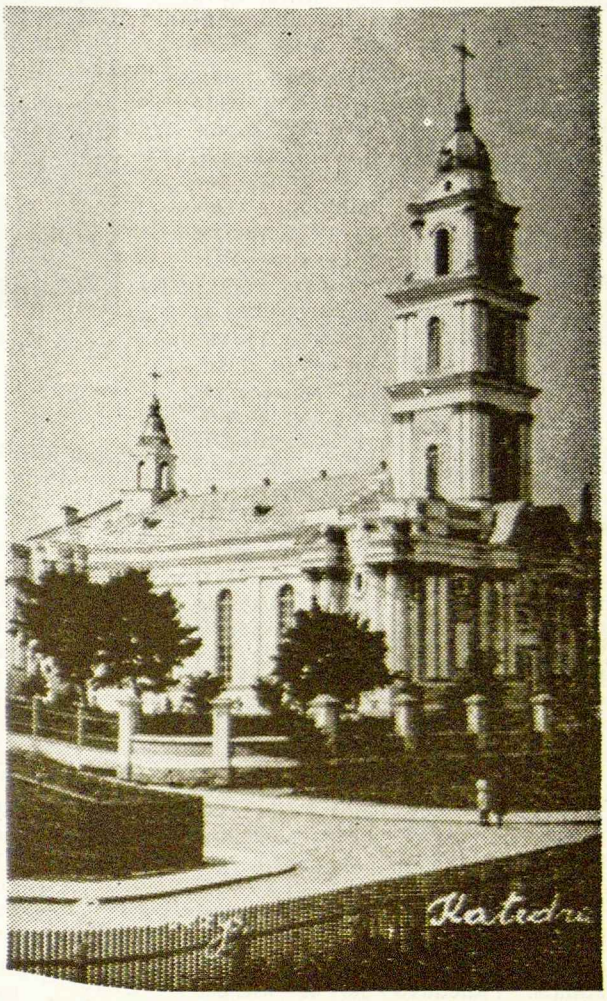

Vysk. K. Paltaroko pastatydintoji Panevėžio katedra

A. A. DAKTARAS ANTANAS ALEKNA

Naujųjų Metų angoje, 1957 m. gruodžio 28 d. vakare staiga mirė daktaras Antanas Aleknavičius - Alekna, sulaukęs tik 54 metų amžiaus. Palaidotas š.m. sausio 2 d. Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje.

Velionis buvo gimęs Šiukštiškių kaime, Taujėnų valsč., Ukmergės apskr. Pradinį mokslą ėjo Taujėnų pradžios mokykloje (baigė (1914 m.). Gimnaziją baigė 1925 m. Ukmergėje ir tais pat metais pradėjo medicinos studijas Kauno V. D. universitete. Medicinos gydytojo diplomą gavo 1931 m. gruodžio 2 d. Tuojau buvo pakviestas Medicinos fakulteto anatomijos katedros asistentu ir 1932/33 m. m. skaitė anatomijos paskaitas biologams ir farmacininkams. Nuo 1933 m. rugsėjo mėn. perėjo asistentu prie chirurgijos katedros. Dirbo mokslinį darbą ir specializavosi chirurgijoje.

Per eilę metų gilinęsis savo pasirinktojo mokslo srityje ir įsigijęs puikią chirurgo praktiką, dr. A. Alekna 1937 m. lapkričio 1 d. persikelia į Raseinius ir dirba kaip apskrities ligoninės direktorius ir chirurginio skyriaus vedėjas. Čia išbuvo iki 1944 metų, iki tremties dienų pradžios.

Vokietijoje dirbo kaip chirurgas keliose ligoninėse (Friedrichstadt, Dresden, Heidelberg) ir kaip Hanau tremtinių stovyklos gydytojas.

Prieš dešimtį metų atvykęs į Ameriką, atliko interno praktiką ligoninėse, pasiruošė egzaminams ir nuo 1951 m. pradėjo gydytojo praktiką Čikagoje. Čia turėjo savo darbo kabinetą ir priklausė trims Čikagos ligoninių štabams. Buvo plačiai žinomas kaip puikus specialistas ir nuostabiai humaniškas gydytojas ir kilnus žmogus.

Dr. A. Alekna priklausė prie tų tyliųjų, kukliųjų žmonių, kurie nemėgsta reklamos, nesigarsina, neskelbia savo amžiaus ar darbo sukakčių, bet įtemptu darbu, specialisto tikslumu, atviru nuoširdumu ir meile kenčiančio artimo varo gilią kilnaus gyvenimo vagą. Tuo keliu a. a. Antanas ėjo visą savo gyvenimą. Toks pat paprastas, nuoširdus ir altruistas jis buvo po studento kepuraite, nepasikeitė nė į profesorius iškilęs, tapęs žymiu chirurgu ir nepakeičiamu savo srities specialistu. Toji puiki jo būdo savybė žavėjo visą aplinkumą, kur tik dr. A. Aleknai teko gyventi, ir jam pelnė žmonių nuoširdumą ir pagarbą. Nepaprastai populiarus jis buvo Raseiniuose. Nuoširdžios pagarbos susilaukė ir Čikagoje.

Nors ir labai užimtas buvo velionis savo tiesioginėmis pareigomis, tačiau neatitrūko ir nuo lietuviškos visuomenės. Jis priklausė Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungai, Illinois Gydytojų Sąjungai, ateitininkams sendraugiams.

Nuo pat savo jaunystės a. a. Antanas buvo uolus ateitininkas. Universitete jis yra "Gajos" korporacijos narys, vienas iš jos organizatorių. Nors jis niekada nesiveržė į vadovavimą, į pirmąsias eiles, bet jo buvimas visur buvo juntamas. Pati jo asmenybė skelbė ateitininkų idealus jo paties šeimoje, savoje organizacijoje, profesiniame darbe, santykiuose su artimaisiais, su bičiuliais, su kiekvienu sutiktu žmogumi. Įgimtas būdo socialumas ir įsigytas idealizmas padarė jį kilniu žmogumi, savo vidaus šiluma spinduliuojančiu į aplinkumą. Pareigos jausmas profesiniame darbe ir noras aukoti savo jėgas artimo gerovei buvo nuolatiniai a. a. Antano palydovai.

Šviesus buvo a. a. Antano gyvenimas, šviesūs jo darbai. Tikėkime, kad Tikroji Šviesa lydi jo žingsnius amžinybėje. **Alg. K.**

Pijus X, suprasdamas Bažnyčią kaip bendruomenę, Eucharistijai priskyrė esminę galią palaikyti jos vidinę gyvybę ir tokiu būdu iškelti ją viršum kitų bendruomenių. Tik Eucharistijoje, kurioje Dievas duoda save žmogui, gali stiprėti bendruomeninis gyvenimas, sujungtas labiau meile nei autoritetu, žydintis darbais ir siekiąs tobulinti atskirus narius, padedąs siekti gyvenimo, "su Kristumi paslėpto Dievuje".

Šv. Tėvas Pijus XII

MYKOLAS VAITKUS

SIELOS KRIAUKŠLĖJ

ACH, yra valandų, kai kitam pasakyt
sopulingai geidi, kas vien aušta tąsyk,
kaip aušrų ilgesys, kaip verpetai sapnų,
kaip nakties kuždesys slėpiningai kvapsnus.

Bet tam žodžių nėra... Tad tyloj prisiglaust —
ir lai švyti gaisai iš gilumo glūdaus...
Ir lai kalba tyla amžina, viešpatni,
jei jos kvapą dvasia sugebės išmanyt.

Gal giliosios tos bylos paklausysi ir tu,
kaip kriaukšlelės klauseis kitada ir kitur,
kai kerėjo tave nuostabiais šiušesiais,
ir kaip retą namon brangenybę nešeis.

KODĖL PRIVALAU LIKTI LIETUVIS

Patriotizmo pagrindai

A. GRAŽIŪNAS

Nelemtų aplinkybių po svetimus kraštus išblaškyta lietuvių jaunimo dalis susiduria su likiminiu klausimu: — Ar privalau aš likti lietuvis? Sakome, jog tai likiminis klausimas, nes jis liečia žmogaus apsisprendimą, su kuria tauta jis suriš savo ateitį, gyvenimo tikslus, idealus ir veiklą. Gi atsakymus tasai jaunimas girdi įvairius. Jis raginamas likti ištikimas savo tautai. Tačiau kiti jį įtikinėja ir priešingai — jog reikią įsijungti į tautą, kurios tarpe gyvena. Pravartu tad į šį klausimą plačiau pasižiūrėti.

Asmuo ir bendruomenė

Mūsų keliamas klausimas liečia asmens ryšį su žmonių bendruomene, vadinama tauta. Pirmiausia tad reikia pasižiūrėti, kokiam santyky asmuo su bendruomene yra apskritai. Tai įgalins toliau įžvelgti ir koks santykis asmens su tauta. O šie duomens savo ruožtu įgalins rasti pagrįstą atsakymą į mums rūpimą klausimą.

Žmogus, būdamas asmenybė, nemažam plote yra nuo bendruomenės nepriklausomas. Jis turi nuo bendruomenės nepriklausomą gyvenimo tikslą ir nepriklausomai nuo jos pasirenka savo gyvenimo kelią bei uždavinius, kuriuos ryžtasi gyvenime atlikti. Tačiau jis nepajėgus savo vieno jėgomis apsirūpinti viskuo, ko jam gyvenime reikia. Ir tai jį padaro priklausomą nuo bendruomenės.

Visų pirma **žmogus visiškai priklauso nuo bendruomenės biologiniu atžvilgiu.** Kūną su jo biologinėmis vertybėmis jis gauna ne betarpiškai iš Dievo, bet iš tėvų, o per juos iš protėvių. Šiuo atžvilgiu jis yra tik **biologinės bendruomenės narys** ir be ryšio su ja neįsivaizduojamas.

Ekonominėj srity, kuri pateikia išviršines priemones jo gyvenimui, jis **taip pat priklauso nuo bendruomenės.** Ne tik būdamas kūdikis, kuris akivaizdžiai yra nepajėgus tomis priemonėmis apsirūpinti ir be kitų pagalbos turėtų žūti, bet ir suaugęs. Niekas nėra pajėgus savo jėgomis apsirūpinti visu tuo, ko jam reikia mitybai, apdarui, pastogei, apsiginti nuo įvairių pavojų, nepalankių klimatinių sąlygų ir t.t. Žmogus šalia ekonominės bendruomenės yra gryna abstrakcija. Toks nebuvo net Robinzonas Kruzė, nes jis turėjo iš bendruomenės gauto techninio ir ekonominio patyrimo bei šiek tiek bendruomenės sukurtų priemonių.

Dvasinėj srity, tiesa, **žmogus substanciališai nuo bendruomenės nepriklauso,** nes jo siela yra betarpiškai Dievo sukurta ir nėra gauta iš bendruomenės, kaip kūnas. Tačiau betarpiškai Dievo sukurta siela dar nėra pilno išsiskleidimo būvy. Dvasinės galios kūdikio sielej dar tėra galimybės. Jos turi būti pažadintos ir aktualizuotos. Ir šiuo atžvilgiu asmuo yra priklausomas nuo bendruomenės. **Iš bendruomenės žmogus gauna kalbą, kuri yra pagrindinė dvasinio išsiskleidimo sąlyga,** nes tik per kito žmogaus tartą žodį žmogaus siela pasidaro pilnai sąmoninga, veikli ir su turiniu. **Bendruomenė jam perduoda žinią, meną, etinius principus ir net religines vertybes.** Be kitų pagalbos žmogus nepajėgus visu tuo apsirūpinti — pats viską ištirti ir sužinoti, atskleisti gamtos ir gyvenimo paslaptis, atsakyti į klausimą, kas jis pats yra, ir t.t.

Minėti dalykai rodo, jog **asmuo nuo bendruomenės priklauso visoj eilėj sričių — biologinėj, ekonominėj, auklėjimo ir kultūrinėj.** Šių sričių savo reikalus jis gali patenkinti tik bendruomenėj ir su bendruomenės pagalba.

Tautos vaidmuo asmens gyvenime

Žvelgiant, nuo kokios bendruomenės žmogus savo gyvenime priklauso, lengva pamatyti, jog čia **pirmoj eilėj stovi šeima.** Šeimoje žmogus ateina į pasaulį, ir tėvai pirmiausia teikia visa, ko jam reikia, kol jisai gali pradėti savarankišką gyvenimą. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į du dalykus. Pirma, kad visa, ką šeima asmeniui teikia, nėra jos vienos sukurta ir ne jai vienai priklauso. Net medžiaginiai dalykai, kuriais šeima asmenį aprūpina, nėra jos vienos rankų darbas. Visa tai yra produktas daugelio rankų sutelktinio darbo. O juo labiau tai pasakytina apie kitas vertybes. Šeima neturi savos kalbos, savo mokslo, meno, moralinių normų ar savo religinio kulto. Visa tai yra gavusi iš platesnės bendruomenės. Antra — šeima nepajėgi asmeniui suteikti visa, ko jam gyvenime reikia. Jei, pvz., atsirado mokykla, tai tik todėl, kad šeima nepajėgi savo narius pati pakankamai išmokslinti ir paruošti įvairiems gyvenimo uždaviniams.

Iš kur gi šeima visa tai, ką savo nariams teikia, yra gavusi? Kas jai padeda ar ją pavaduoja, atliekant tuos uždavinius, kurių savo vienos jėgomis neįstengia atlikti.

Tiesa, mes turime žmonijos sąvoką, tačiau žmonija dar nėra bendruomenė. Kadangi visi žmonės yra tos pačios prigimties, yra ir visą žmoniją apimančių bendrybių. Visi žmonės vartoja kalbą, visi kuria šeimas, visur rasime žmogaus ūkį, visi žmonės turi gėrio ir blogio, tiesos, grožio idėjas. Tačiau **nėra universalios visos žmonijos vartojamos kalbos, nėra universalios ūkio, socialinės ir politinės sistemos, nėra visuotinai priimtų etinių bei teisės kodeksų ir apskritai kultūros.** O šių dalykų universalių nesant, žmonija jų šeimai ir asmeniui negali ir teikti. Gi jei ir turėtų kai ką teiktino, nepajėgi tai padaryti dėl kitos priežasties — nėra jokios formalios ar neformalios organizacijos, kuri apjungtų žmoniją į pajėgų veikti vienetą. Tos tarptautinės institucijos, kurios jau yra susikūrusios ir kuriamos, tarnauja atskirų tautų tarpusavio santykiams derinti, pasaulio taikai išlaikyti, į vargą patekusioms tautinėms bendruomenėms pagelbėti, bet jos dar nėra pajėgios vykdyti visos žmonijos bendruomeninių uždavinių.

Be to, reikia atkreipti dėmesį į vieną didelės svarbos faktą — kad įvairios vertybės nėra taip universaliai pritaikomos, kaip pirmu pažvelgimu gali atrodyti. Kas vienur vaidina net pirmaeilės svarbos vaidmenį, kitur gali būti visai nepritaikoma ir net nereikalinga. Tai jau liečia net biologines-vitalines vertybes. Visiems žinoma, jog, pvz., tropikų gyventojas biologiškai nėra prisitaikęs gyventi arktinėse srityse ir atvirkščiai. Kaip tik dėl to

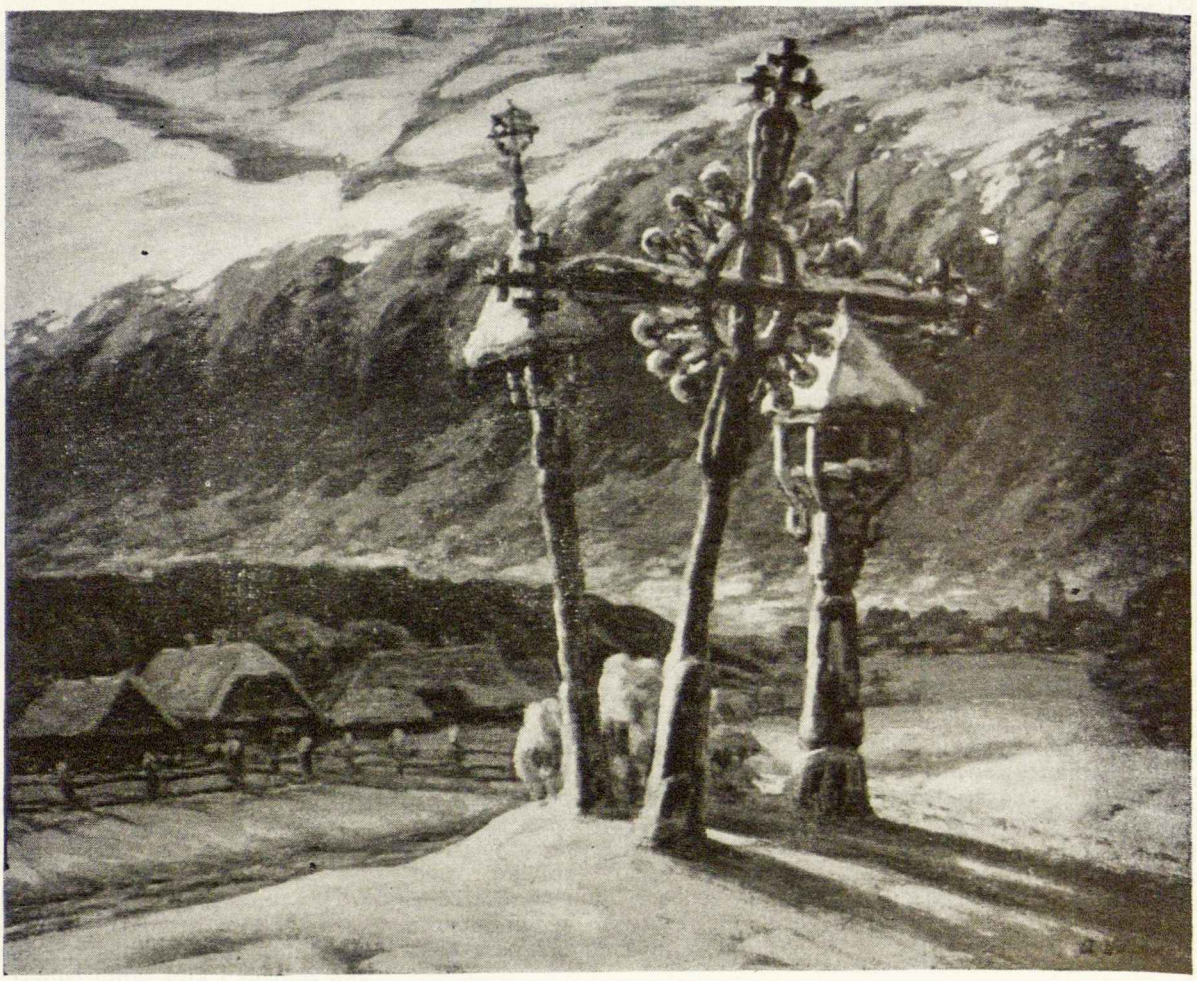

Adomas Varnas

Žiema Lietuvoje

be pavojaus biologiškai sunykti viena žmonių karta tegali pasislinkti į šiaurę ar pietus tik apie 5 C.° metinės temperatūros laipsnius.

Lygiai skirtingi yra dvasiniai ypatumai — kalnų ir lygumų, kontinento ir pajūrių gyventojų, žemdirbių bei gyvulių augintojų, jūreivių, medžiotojų ar pirklių. Be ilgų įrodinėjimų aišku, jog negali vienodai misti, dėvėti ir tokiuose pat namuose gyventi tropikų, vidurinės juostos bei arktikos gyventojai. Kiekviena jų grupė reikalinga šių gėrybių, tačiau visai kitos rūšies. Net mokslas, kuris labiausiai universalus iš visų vertybių, turi vietinio pobūdžio. Ir geriausiai pasiruošęs Vidurio Europos agronomas nėra pasiruošęs agronomo darbui tropikuose, kur visai kitos lauko kultūros ir gyvulių rūšys, kitos klimatinės sąlygos ir kiti darbo metodai. O tą patį, kaip apie agronomiją, galima pasakyti ir apie mediciną, teisę, pedagogiką bei kitas mokslo šakas.

Iš suminėtų dalykų plaukia šios išvados:

1. kad bendruomenė galėtų šeimai ir asmeniui ką teikti, ji privalo turėti jai kaip vienetui priklausančių konkrečių vertybių,

2. tos vertybės turi būti individualizuotos pagal konkretų žmogaus reikalą,

3. ta bendruomenė privalo būti pajėgi kaip vienetas veikti.

Tokia bendruomenė, kaip matėme, nėra žmonija. Tais ypatumais pasižymi tik tauta.

Tauta yra biologiškai ir dvasiškai prisitaikiusi prie savo gyvenamosios gamtinės aplinkos, ir asmuo šį prisitaikymą paveldi bei iš dalies įgyja, atitinkamai ugdomas. O tai šią aplinką padaro jam labiau tinkamą gyventi už bet kurią kitą. Gerai žinomas faktas, jog žmogus prie žymiau skirtingos gamtinės aplinkos sunkiai prisitaiko, o dažnu atveju ir visai negali prisitaikyti. **Tauta taip pat turi ir konkrečias vertybes — kalbą, meną, teisę, tradicijas, ūkį su jo medžiaginėmis vertybėmis.** Šios vertybės kuriamos atsižvelgiant į konkretų reikalą ir pagal savo skonį bei kitus savo dvasinius polinkius, jos **yra individualizuotos,** todėl ir geriausiai patenkina atitinkamus žmogaus reikalus.

Pagaliau tauta yra apsijungusi atitinkamais organizaciniais ryšiais, turi savo ūkio, kultūros, auklėjimo, kulto ir kitas institucijas, kas ją įgalina vertybes kurti ir perteikti savo nariams, apginti jų teises ir užtikrinti jiems saugumą. **Aukščiausia tokios organizacijos forma yra nepriklausoma tautinė valstybė,** kuri suteikia tautai ir geriausias reiškimosi sąlygas. Todėl tautos nepriklausomybės taip ryžtingai siekia ir taip kietai ją gina. Tačiau ir neturinti nepriklausomybės tauta dar nėra tik palaida žmonių masė. Ta organizacija gali būti neformali, nepakankama, tačiau ji yra. **Ją sukuria tautinė sąmonė, jautimas bendro likimo ir solidarumo reikalo, tradicijos, teisiniai papročiai, religinis kultas ir kiti panašūs dalykai.**

Dėl šių savo ypatumų ir savo vaidmens **tauta asmens išsilaikymui, jo asmenybės išvystymui, medžiaginei ir dvasinei gerovei yra** būtina. Gryną kosmopolitą, netu-

rintį jokio ryšio su kuria nors tauta ir nieko iš jokios tautos neimantį bei negaunantį, negalime nė įsivaizduoti, nes tokio žmogaus iš viso nėra.

Dėl šio vaidmens, kurį tauta vaidina asmens gyvenime, žmogus turi į tautybę net natūralią teisę, kuri kyla iš to, kad jis turi natūralią teisę į visa, kas jam reikalinga žmogaus pašaukimui realizuoti. Tą teisę fiksuoja net žmogaus teisių kodeksai. Pvz., National Catholic Welfare Conference of the USA 1947 m. priimtoj žmogaus teisių deklaracijoj, tarp kitų natūralių žmogaus teisių, randame ir **The right to a nationality.** Dėl to, kur natūralinė teisė pripažįstama ir į ją atsižvelgiama, atsisakoma bet kurios nutautinimo politikos, ir valstybės net įstatymais užtikrina ir tautinėms mažumoms galimybę išlaikyti savo tautinę bendruomenę.

Dėl to paties ir tautų teisė pripažįsta tautai natūralią teisę egzistuoti, laisvo apsisprendimo, saugumo, nesikišimo į jos vidaus reikalus ir pagaliau apsigynimo. Šios asmens ir tautos natūralios teisės ypač ryškiai iškelia, jog **žmonių susibūrimas tautomis yra natūraliosios tvarkos, t.y. dieviškojo kūrybos plano dalis,** kurią griaudami žmonės, griauja pačius savo buvimo pagrindus.

Tautinė priklausomybė

Vienos bendruomenės gali būti asmens pasirenkamos, o kitos yra jam prigimtos. Į sąjungas, klubus, bendroves asmuo savo pasirinkimu gali įstoti ir vėl iš jų išstoti, nes jose dalyvavimo ar nedalyvavimo pagrindas tėra kokio laikinio intereso buvimas ar nebuvimas. Tačiau jis negali pasirinkti šeimos, kurioj gema, tėvų, brolių ar giminių. Asmuo gali nuo savo šeimos ar giminių nutolti, net jų išsiginti, tačiau vis tiek jis bus — kad ir blogas — sūnus, brolis ar giminaitis. **Šeima, giminė, rasė yra prigimtinės biologinės bendruomenės, ir jų žmogus negali nei pasirinkti, nei pakeisti.** Jokiom pastangom žmogus negali nieko padaryti, kad jis būtų ar nebūtų kieno sūnus ar duktė.

Su tauta yra tas pats, kaip ir su šeima, nes tai irgi ne tik ekonominė ar kultūrinė bendruomenė, bet ir biologinė. Faktiškai ji ir yra ne kas kita, kaip tik "praplėsta šeima", nes iš šeimos per giminę bei kiltį yra išsivysčiusi.

Ir tautos asmuo gali net išsiginti, tačiau jis vis tiek faktiškai pasiliks tos tautos žmogus, kurioje jis gimė. Jis negali pakeisti savo biologinės priklausomybės ir jo paveldėtų būdingų jo tautai antropologinių bruožų — tam tikros fizinės charakteristikos, temperamento, pasaulio pajautimo bei pergyvenimo ir t.t. Yra tiesa, jog asmuo gali — ir kartais gana patenkinamai — gyventi ir kitos tautos tarpe. Tačiau tai nereiškia, kad jis gali pakeisti savo tautybę.

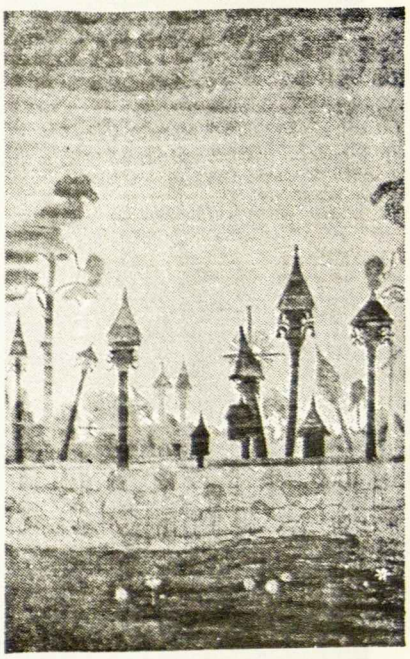

M. K. Čiurlionis — Žemaičių kapinės

Tik tuo atveju, kai tolimesnės kartos, aklimatizuojasi, susyja biologiškai ir asimiliuojasi dvasiškai, gali žmogus į kitą tautą įsilieti. Šis dėsnis galioja visuotinai. Ir lietuvio tolimesnieji palikuonys gali įsilieti tokiu atveju į bet kurią tautą.

Pasaulis ir žmonija yra pasiskirstę geografinėm zonom, ūkinėm erdvėm, rasėm ir kultūrinėm bendruomenėm. Jų specifiniai ypatumai apsprendžia, kiek tam tikros tautos žmogus iš savo tėvynės ir tautos gali pajudėti, nenustodamas jam būtinų sąlygų biologiškai ir dvasiškai išsilaikyti. Tai, jog žmogus tam tikros tautos tarpe yra susiradęs įmanomas žmoniško gyvenimo sąlygas, kartais ir palaikoma jo įsijungimu į kitą tautą ir tautybės pakeitimu. Tačiau visa tai tėra išorinis ryšys, kuris tautybės nepakeičia, nes nepakeičia to asmens nei fizinės charakteristikos, nei dvasinės struktūros, nei pagaliau biologinio ryšio su jo tauta. Todėl tenka pripažinti, **jog tautybė yra prigimta ir nepakeičiama žmogaus žymė.**

Nors tautybė ir yra nepakeičiama žmogaus žymė, bet šiuo atveju esama daug nesusipratimų. Jų priežastis — nepakankamas tautinis sąmoningumas. Savarankiškoje ar priverstinėje emigracijoje atsidūrę

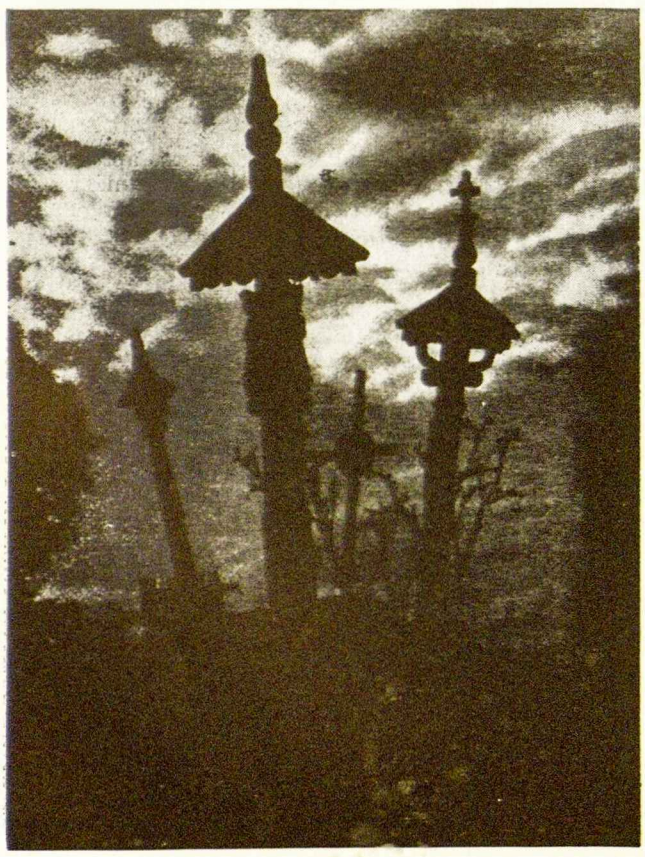

Piliakalnio viršūnė Lietuvoje —B. Buračo nuotr.

Dr. J. Basanavičius 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryboje skaito nepriklausomybės paskelbimo aktą

žmonės ir ilgesnį laiką gyvendami svetimoje tautoje visada atsiduria **nutautimo pavojuje.** Pirmiausia tas pavojus atsiranda iš skirtingos kultūrinės aplinkumos ir svetimos kalbos pasisavinimo. Ypač tai liečia vaikus ir jaunimą. Pasitaiko žmonių, kurie pramokę svetimą kalbą ir tampriau susidraugavę su svetimaisiais, ima save laikyti svetimos tautos nariais. Jei toks įsiliejimas įvyksta per kelias kartas, aklimatizacijos ir natūralaus įaugimo į svetimos tautos kultūrą keliu, tai tokį reiškinį, žinoma, laikome nuostoliu savai tautai, bet tų nutautusių žmonių nevadiname išgamomis. Jie iš tikrųjų nė neturi tų nesimpatiškų išgamos savybių. Šie žmonės, nors jau ir negyvendami savo tautos kultūra, vis dėlto nesigėdi savo protėvių tautos, rodo jai palankumo ir rūpinasi net jos politiniais ir ūkiniais reikalais.

ADA KARVELYTĖ

SESEI DIDMIESTY

Neatiduok ilgų kasų ir tyro žvilgsnio,
Ir neiškeisk tyros širdies!
Tiek daug, tiek daug čia pragariško triukšmo,
Šitame didmiesty — tiek daug mirties...

Ne tau, ne tau stipriai dažytos lūpos
Ir vyriškai kirpti plaukai,
Ne tau svaigintis "Camel" dūmais,
Plačiai apnuogintais pečiais...

Esi duktė ne šios šalies, ne šito miesto —
Tavam veide kukli žibuoklės šypsena...
Nuo amžių gintarėliai kaklą tau dabino,
Gimtoji tavo žemė — Lietuva.

Todėl neatiduok gelsvų kasų ir tyro žvilgsnio,
Ir neiškeisk tyros širdies! —
Tiek daug, tiek daug čia pragariško triukšmo
Šitame didmiesty — tiek daug mirties...

Išgamos vardą duodame tiems tautiečiams, kurie sąmoningai dėl kurių nors sumetimų stengiasi atsižadėti savo tautos. Tas dirbtinis noras atitrūkti dažnai išugdo tuose žmonėse priešybės ir neapykantos dvasią savo tautos kultūrai ir saviems žmonėms. Šitokie atkritėliai dažnai nėra tik pasyvus nuostolis — jie tampa net savo tautos priešais. Tai labiausiai pasigailėjimo verti žmonės. Juose ir pamatome akivaizdžiai tą tragediją, kai žmogus dar nėra pajėgus įaugti į svetimos tautos kultūrą, o savąją sąmoningai niekina ir jos nekenčia. Tautos atkritėliai niekada nėra augštos kultūros kmonės. Tai sužaloto charakterio asmenys. Dirbtinis atitrūkimas nuo tautos neįmanomas be asmenybės sužalojimo.

O dar labiau ta žala pastebima kultūros kūryboje. **Asmuo pilnai pajėgus yra kurti tik remdamasis savo tautinės kultūros paveldėjimu** (nes kultūra iš viso tėra tik tautinė kultūra). Atitrūkėliai yra netekę kultūrinio paveldėjimo. O svetima kalba rašą yra tik tiek pajėgūs, kiek jie yra atsinešę iš savo tautos (pav., mūsų A. Mickevičius, J. Baltrušaitis).

Didžiausias Lietuvos ežeras—Narutis
Prof. S. Kolupailos nuotr.

Tautos tęstinumas

Kalbant jog tauta šeimai ir asmeniui teikia įvairias vertybes, visai natūraliai kyla klausimas, iš kur ji tas vertybes gauna ir kaip išlaiko.

Tauta nėra tik šios dienos jos gyvoji karta. Tauta yrà tęstinė bendruomenė, kurią sudaro visos jos buvusios, esamos ir būsimos kartos. Šios kartos, amžių būvy viena kitą pakeisdamos, savo gyvenamo krašto laukinius plotus pavertė dirvomis, nutiesė kelius, pastatė sodybas, rūmus ir šventoves, kaimus ir miestus, išvedė vietos sąlygas atitinkančias kultūrines augalų ir gyvulių rūšis, išvystė savo techniką ir verslus. Jos išvystė ir ištobulino savo kalbą, išplėtė žiniją, išugdė meną, suformulavo savo moralines pažiūras ir teisės dėsnius, sukūrė savo socialinio santykiavimo organizaciją, užmezgė santykius su kaimynais ir t.t.

Visa tai eina iš kartos į kartą kaip **tautinis paveldėjimas. Kiekviena gyvoji tautos karta juo naudojasi, jį papildo naujomis vertybėmis ir perduoda tolimesnėms kartoms.** Ir tai yra didžiulės reikšmės dalykas, nes tik tuo būdu tauta gali savo nariams teikti įvairias vertybes ir yra įmanomas jos pačios tolydinis progresas. Jei tokio paveldėjimo nebūtų ir gyvoji karta privalėtų viską nuo pradžios susikurti, tai ji niekad nebūtų galėjusi pakilti iš urvinio žmogaus lygio.

Čia tenka pastebėti, jog visa tai nėra koks lengvai tautos įgytas dalykas. Buvusios kartos šiam lobiui sukurti turėjo įdėti pirmiausia daug įtemptų pastangų ir sunkaus darbo, aukotis ir daug ko atsisakyti, kad ateinančios jų vaikų ir vaikaičių kartos galėtų gyventi šviesesnį gyvenimą, turėtų žmoniškesnes sąlygas. Be to, visa tai buvo sukurta ir išlaikyta toli gražu ne visuomet ramybės ir taikos sąlygose. Neviena karta turėjo ginti tą šalį, kurią tauta sukultūrino ir pavertė savo tėvyne, nuo užpuolikų, ginti tautos laisvę ir visas jos amžiais sukurtas vertybes. Todėl **tos vertybės ateinančioms kartoms buvo išlaikytos ne tik šiaip rūpestinga globa, bet dažnai ir kraujo bei gyvybių kaina, kančia ir mirtimi.** Tad jos nėra tik paprastos žmogaus reikalams patenkinti priemonės, bet ir protėvių didvyriškumo, jų pasiaukojimo liudininkės, įgijusios beveik šventenybės pobūdžio, dėl kurio jas reikia ne tik vertinti, bet ir gerbti.

Iš tautos tęstinumo ir tautinio paveldėjimo pobūdžio plaukia ypač reikšmingų išvadų. Jau iš fakto, kad tauta asmens gyvenime vaidina tokį reikšmingą vaidmenį, yra akivaizdus reikalas rūpintis, kad ji turėtų ir sąlygas tą vaidmenį atlikti.

Intymus asmens ryšys su tauta gimdo tautos meilę, nes žmogus negali nemylėti tų, iš kurių jis kilęs ir gavęs visa, kas gyvenime yra vertinga, su kuriais jį sieja bendri tikslai, darbai, džiaugsmai bei kančios ir bendras likimas. O meilė taip pat suponuoja darbą tautos gerovei, nes ji nėra tik sentimentas, bet turi reikštis ir darbais. Tačiau pastarasis dalykas — tautos tęstinumas ir tautinio paveldėjimo pobūdis — darbą savo tautai iš interesų ir jausminės plotmės **pakelia į augštesnę moralinės pareigos plotmę.** Jei tai, ką tauta asmeniui teikia, yra daugybės kartų darbo, pasišventimo, kraujo ir gyvybių aukų vaisius, kas juo naudojasi, prisiima tuo pačiu ir pareigą atlikti tautai ir jos būsimoms kartoms tai, ką jam yra atlikusios buvusios kartos. Šioj šviesoj **darbas tautai jau yra nebe dėl asmeninio intereso,** ne pasidarbavimas, kiek meilė paskatins, bet moralinė ištikimybė tėvams ir protėviams, kurie dirbo, kovojo, kentėjo ir mirė, turėdami prieš akis viziją, kad jų vaikai ir vaikų vaikai galės gyventi laisvo, tauraus ir laimingo žmogaus gyvenimą ir kad jie tęs jų pradėtus darbus, įkūnys jų svajones, įprasmins jų aukas. Tai kieta pareiga, reikalaujanti net augščiausios, reikalui esant, aukos, bet didelė ir šventa, uždeganti kiekvieną taurią sielą.

Ši pareiga liečia kiekvieną tautos narį, kur jis bebūtų. Ir **atsidūrimas savo noru ar prievarta už tėvynės ribų nuo šios pareigos žmogaus neatleidžia.** Jei atsitraukimo faktas naikintų pareigas, tai tokiu atveju neliktų pareigos ne tik tautai, bet turėtų išnykti ir vyro pareigos žmonai, žmonos vyrui, tėvų vaikams, vaikų tėvams ir t.t. Tačiau jos lieka kaip buvusios. Lieka tad ir pareigos tautai.

Suprantama, jog tuo nenorima pasakyti, kad asmuo neturi jokių pareigų kraštui, į kurį iš savo tėvynės atkyla ir ilgiau ar trumpiau jame gyvena. Tačiau tai nenaikina pareigų ir savo tėvynei bei tautai. Katalikų socialinė etika šį klausimą taip sprendžia: "a. Jokiam žmogui niekas negali daryti priekaišto, kad jis lieka ištikimas savo tėvynei ir tautai, jos vertybes toliau puoselėja ir svetimoje šalyje savo tėvų šaliai stengiasi laimėti pagarbos bei draugų; b. priėmusiai šaliai atvykėliai turi būti dėkingai nusiteikę, paklusnūs teisingiems įstatymams, pasiruošę bendradarbiauti kuriamajam darbe; jie griežtai įpareigoti susilaikyti nuo bet kokio viešo ar slapto priešiškumo." (E. Welty, Herders Sozialkatechismus, II t., 301 p.).

Ateis dienos, kada kūrėjų rašalas bus tiek pat vertas, kiek ir kankinių kraujas.

Tertulijonas

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA SKAIČIUOSE

V. BENJAMINAS

Sakoma, kad skaičių kalba esanti sausa. Poezijos šitoje kalboje, žinoma, nerasime, tačiau dažnai ji yra iškalbingesnė už gražias retorines kalbas. Ypač ji reikalinga, kai norime konkrečiai parodyti savo krašto dydį, pažangą ir laimėjimus svetimiesiems, kai norime savo tėvynę palyginti su kuriuo nors kitu kraštu. Manome, kad ir Ateities skaitytojams dažnai prireikia Lietuvos skaičiuose. Čia ir mėginame juos surinkti (bent svarbiausius) vienon vieton.

Lietuvos plotas: Lietuva su Klaipėdos kraštu, bet be Vilniaus — 55,670 kv. km, 1939 m. įjungus Vilniaus krašto dalį, bet netekus Klaipėdos — 56,250 kv km, prie to skaičiaus pridėję Klaipėdos kraštą, turėsime — **59,098 kv. km.** Toks yra ir dabartinės okupuotos Lietuvos plotas. Ariamos žemės — 30,491 kv. km, pievų ir ganyklų — 12,462 kv. km, miškų — 11,221 kv. km, kitokių plotų — 4,924 kv. km. Tokiu būdu ariamos žemės buvo per 52%, o žemės ūkio reikalams naudojamos žemės iš viso buvo 73.7%. Tai, palyginti, labai didelis naudojamos žemės procentas.

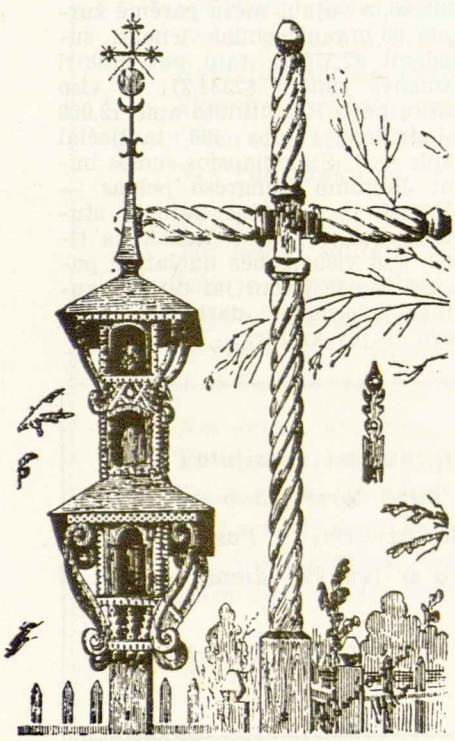

Vilniaus krašto kryžiai.

A. Jerošavičiaus pieš.

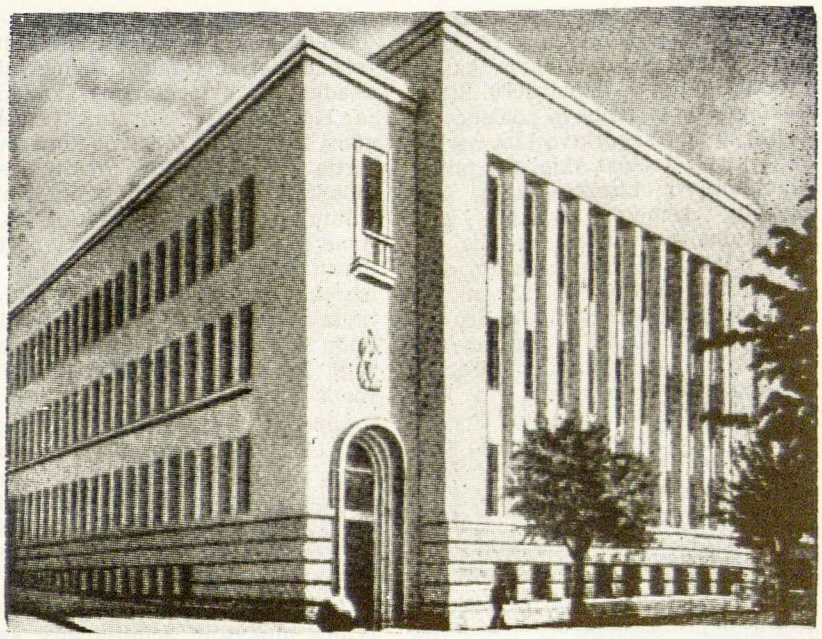

Prekybos ir Pramonės rūmai Kaune

Palyginę Lietuvą su kitomis nedidelėmis Europos valstybėmis, matysime, kad ji savo plotu tik truputį buvo mažesnė už Latviją (65,791 kv. km), bet didesnė už Estiją, Daniją, Olandiją, Belgiją, Airiją, Liuksemburgą, Šveicariją, Portugaliją.

Lietuvos gyventojai: 1939 m. pabaigoje Lietuva (įskaitant atgautą Vilniaus krašto dalį ir Klaipėdos kraštą) turėjo 3,032,863 gyventojus. Be Vilniaus krašto buvo 2,575,363 gyventojai. Palyginę su 1923 metų surašymo duomenimis, matome, kad tada tebuvo tik 2,170,616 gyventojų. Natūralus gyventojų prieaugis buvo gana didelis: 11-12 žmonių vienam tūkstančiui gyventojų (vidutinis kitų Europos kraštų prieauglis — 4-5 tūkstančiui).

Lietuvių buvo 80.6%, žydų 7.15%, vokiečių 4.1%, lenkų 3.04%, rusų 2.34%, kitų 2.77%. Tikybomis taip skirstėsi: katalikų 80.33%, evangelikų 9.56% pravoslavų 2.62%, Mozės rel. 7.3%, kitų tikybų apie 1%.

Lietuvos sienos buvo 1,457 km ilgumo: su Latvija turėjom 570 km, su Vokietija — 272 km, su Lenkija (vadinamoji demarkacijos linija) — 525 km, Baltijos pajūrio — 92 km.

Lietuvos ūkis. Pagrindinė Lietuvos ūkio šaka buvo žemės ūkis. Apie 77% gyventojų vertėsi žemdirbyste, o tik 6.5% dirbo pramonėje ar amatuose, 2.5% — prekyboje. Turėjome per 300,000 atskirų ūkių, kurių vidutinis didumas siekė 15 ha. Dominavo vidutinis ir smulkus ūkis: tarp 5 ha ir 50 ha ūkiai sudarė 79.1%, o jų valdomos žemės plotas siekė 80.8% visos dirbamos žemės.

1935-39 metų turimais duomenimis vidutiniškas metinis varpinių (rugių, kviečių, miežių, avižų ir mišinių) derlius buvo 1,579,300 tonų. Derlius iš vieno ha apie 12.5 kvintalo (kvint. — 100 kg). Bulvių derlius buvo 1,990,000 tonų per metus. Svarbią vietą užėmė linai, nes Lietuva turėjo trečią vietą pasaulyje (ėjo po Rusijos ir Lenkijos). Smarkiai išaugo gyvulių ūkis. 1939 m. arklių Lietuvoje buvo 563,000, galvijų, kiaulių ir avių apytikriai po 1,200,000, karvių — 805,000. Augo ir paukščių ūkis. Iš senesnio javų ūkio vis labiau pereita prie gyvulių ūkio, nes ši šaka pasidarė labai svarbi pajamų versmė — parduodant jos produktus į užsienį. Statistikos duomenys rodo, kad apie 1939 metus Lietuvos ūkininkai iš žemės gaudavo dvigubus derlius, palyginus juos su derliais, gautais prieš 25 metus. O sunaudojimas javų ir daržovių gyvulių ūkiui net kelis kartus pakeldavo produktų vertę.

Krašto eksportas. Nesant Lietuvoje žymesnių žemės turtų, valstybės pajamos ir eksportas bazavosi ant žemės ūkio gaminių. 1939 m. parduota užsieniui 85,000 tonų įvairių javų. Bet tai sudarė tik 5% visos javų gamybos. Pagrindiniai eksporto produktai buvo: bekonas, sviestas, kiaušiniai, linai. Sviesto išveždavo po 15-17,000 tonų per metus. Tai sudarė tik 25% vi-

sos sviesto gamybos Lietuvoje. Per metus buvo pagaminama 1.6 milijardo litrų pieno (vienos karvės produktingumas apie 2000 litrų). Bekono eksportas buvo pasiekęs iki 40,910 tonų. Eksportavo Lietuva per 20 įvairių žemės ūkio produktų: kiaulieną ir kitokią mėsą, linų pluoštą, sėmenis, sviestą, sūrį, kiaušinius, paukštieną, arklius, dobilų ir kitų pašarinių augalų sėklas, miško medžiagą. 1938 m. išvežta iš viso už 233,200,000 litų arba už 39,600,000 dol. Tos sumos per 74% teko žemės ūkio gaminiams. Latvija mus tuo metu yra kiek pralenkusi savo gauta už išvežtas prekes suma, bet žemės ūkio produktai ten sudaro tik apie 50%, o miško medžiaga net 41%, tuo tarpu mūsų miško eksportas užima tik 11.2%. Tas taip pat rodo mūsų žemės ūkio pajėgumą ir pažangą.

Duotieji skaičiai imti iš paskutiniųjų nepriklausomybės metų. Jie rodo milžinišką pažangą. Pirmaisiais atkurtos valstybės metais daugumas tų skaičių buvo labai maži, arba jų visai nebuvo.

Kelių tinklas sparčiai augo. 1940 m. Lietuva turėjo 1,884 km geležinkelių, t.y., 1000 kv. km teko 31.5 km, o 100,000 gyventojų — 64.4 km. Plentų buvo 1,626 km, arba 27.2 km 1000 kv km. Žvyruotų vieškelių, kurie maža tesiskyrė nuo plentų — 31,296 km, arba 52.4 km, 1000 kv km. Tai, žinoma, dar negalėjom lygintis su puikiais Vokietijos ir kitų V. Europos kraštų keliais, bet didelė pažanga ir šitoje srityje buvo jaučiama.

Valstybės iždas 1939 m. turėjo 361,782,000 litų pajamų. Bankuose buvo 318,318,000 litų indėlių. Apyvartoje buvo 205,859,000 litų.

Švietimo srityje padaryta ypač milžiniška pažanga. Jei rusų valdytoje Lietuvoje buvo galima priskaityti apie 40-50% beraščių, tai Nepriklausomoje Lietuvoje beraštingumas beveik visai išnyko. Nuo 1930 metų įvestas privalomas pradžios mokyklos mokslas. Kai 1919 m. **pr. mokyklose** teturėjom tik 45,500 mokinių, tai 1939 m. jų buvo 338,500. Buvo 2742 mokyklos, dirbo jose 6,944 mokytojai. **Gimnazijose** ir vidurinėse mokyklose 1919 m. mokėsi tik 9,200 mokinių, o 1939 m. — 93 mokyklose 28,000 mokinių, dirbo 1,898 mokytojai. Didžiulės **amatų mokyklos** Klaipėdoje, Kaune, Ukmergėje, Telšiuose ruošė per 3,000 amatų besimokančių jaunuolių. Veikė 22 žemesnėsės ūkio mokyklos, pieninių mokykla, gyvulininkystės mokykla, augštesnioji sodininkystės mokykla, kelios namų ruošos mokyklos mergaitėms, daugybė įvairių kursų. Iš viso žemesnių specialių mokyklų buvo 76, su 979 mokytojais ir 8,263 mokiniais.

Veikė 8 **augštosios mokyklos**: du universitetai (vienas su 6 fakultetais, kitas su 4 fak.), Žemės ūkio akademija, Veterinarijos akademija, Komercijos institutas, Pedagogikos institutas, Muzikos konservatorija (ir 4 muzikos mok.), Meno mokykla Kaune, Dailės akademija Vilniuje. Jei 1912/13 metais galejome suskaityti apie 500 savų studentų, studijuojančių Rusijos ar užsienio universitetuose, tai 1940/41 metais jų buvo jau 5,986. Tokiu būdu 1 studentas teko 480 gyventojų. Tai žymiai pralenkė V. Europos kraštus.

Mokyklų lygis buvo gana augštas. Lietuviai abiturientai be egzaminų buvo priimami į užsienio augštąsias mokyklas ir ten sėkmingai studijuodavo. Mūsų mokslininkai reikšdavosi tarptautinėse mokslininkų konferencijose.

Veikė 4 kunigų seminarijos, septynios mokytojų seminarijos, karo mokykla, augštieji karininkų kursai, dvi dramos studijos.

Išaugo didžiulės kaimo **jaunimo organizacijos, sporto sąjungos, studentų draugijos ir korporacijos.**

Prieš pat nepriklausomybės praradimą veikė Lietuvoje 2 operos teatrai, 2 operetės, 10 dramos teatrų, filharmonija, daugybė chorų. Buvo suruošta didžiulių dainų švenčių, sporto varžybų ir t.t.

Buvo kasmet išleidžiama apie 1,300 knygų, ėjo 300 laikraščių ir žurnalų. Rašytojams skiriamos literatūros premijos.

Lietuvoje dirbo 1,446 gydytojai, 686 dantų gydytojai, 1,170 gail. seselių, veikė 81 ligoninė su 5,092 lovomis. Vienam gydytojui teko 1,988 gyventojai.

Tai tik svarbiausių parinktų skaičių kalba. Skaitytojas pats galės juos palyginti su kitų kraštų skaičiais. Pamatys, kad jie daugeliu atvejų neatsilieka nuo pažangiausių kraštų, o visi jie rodo milžinišką jaunos valstybės pažangą ir plačius kūrybinius užsimojimus.

LITUANUS LAIMĖJIMAI IR RŪPESČIAI

Su šventiniais sveikinimais Lituanus redakcija yra išsiuntinėjusi spaudai ir šiek tiek informacijų apie žurnalo laimėjimus ir rūpesčius.

Iki šiol išleista 13 numerių. Bendras puslapių skaičius siekia 328, o jungtinis tiražas — 31,000. Trejų metų darbo rezultatai jau neša vaisių. Statler viešbutyje surengtas Lituanus pagerbimui banketas, kuriame dalyvavo žymių asmenų, yra žurnalo įvertinimo viršūnė. Vis labiau leidiniu susidomi svetimieji, o paramos teikia savieji.

Praėjusią vasarą Amerikos bibliotekų darbuotojų sąjungos suvažiavimo metu Kansas City parinktų leidinių parodoje buvo ir Lituanus. Žurnalas Historical Abstracts paprašė siuntinėti Lituanus, kad galėtų padaryti jame spausdinamų istorinių straipsnių santraukas. Daugumoje universitetų bibliotekų mielai priimamas ir Lituanus. Ir atskiri amerikiečiai, daugiausia universitetų dėstytojai, prašo atsiųsti jiems Lituanus. Dažnai Lituanus redakcija tampa lyg agentūra, į kurią kreipiasi žmonės ne tik iš Amerikos, bet ir iš kitų pasaulio kraštų, prašydami informacijų apie Lietuvą ir knygų svetimomis kalbomis.

Tačiau žurnalas turi ir nemaža rūpesčių. Daugiausia — tai piniginiai reikalai. Per 1957 metus žurnalas turėjo $6,388.83 pajamų. Iki vajaus paskelbimo buvo surinkta $813.80, o vajaus metu parėmė žurnalą 68 organizaciniai vienetai, sudėdami $2,375.35, taip pat atskiri asmenys sudėjo $2334.21; iš viso laiškų buvo išsiuntinėta apie 12,000 o atsiliepė į juos 486 tautiečiai (apie 4%). Stambiausios sumos buvo: Jaunimo Kongreso pelnas — $1000.00 ir Kanados lietuvių studentų auka $1000.00. Redakcija tikisi, kad visuomenės nuolatinė parama leis ir toliau jai dirbti naudingą informacinį darbą apie Lietuvą ir jos kultūrą.

Paskaitęs "Aušros" pirmąjį numerį, pasijutau esąs didelis, galingas lietuvis. Tai buvo tarsi mano antrasis užgimimas, kurio niekada negaliu užmiršti ... Paskum susižiedavau su lietuvių literatūra ir ligi šiai dienai neapleidžiu savo sužadėtinės.

Vincas Kudirka

ELENA TUMIENĖ

E T I U D A S

Tai buvo Lietuvos laukuos
(Žiedai aplinkui snigo balto klevo),
Kada tava širdis,
Kada mana širdis
Pavasariu alsavo.

Tai buvo Lietuvos laukuos
(Gimtojoj žemėj brinko grūdas balto javo),
Kai mėlynos neužmirštuolės
Ir su tavim,
Ir su manim
Žaismingai koketavo;
Kada žibuoklės žydriaakės (pavyduolės!)
Basas mūs kojas pievoj išbučiavo...

Nors išmintingos jaunos jievos
(Sužydėjusios alėjoj į konklavą),
Linguodamos anksti pražilusiom galvelėm savo,
Mums vasarą ateinančią jau nubalsavo,
Mūs širdys tik pavasarį,
Žaliuojantį pavasarį
Tebedainavo
Lietuvos laukuos...

DYKUMOS ŽYDĖJIMAS

Nei avilio, nei javo,
Nei paludienio...
Čia amžiais saulė viešpatavo
Žiemą ir vasarą, pavasarį ir rudenį.
Kaip sapnas saulėj ši diena,
Kai žydi dykuma.

Šnabždėjo vėjuj gelsvos jūros
Tenai geltonojo vėdryno...
Rakteliai švento Petro susibūrę
Skambėjo vabalų vestuvėm irgi pakasynom.
O čia tik saulėje suakmenėjusi tyla,
Nes žydi dykuma.

Nei auksas, nei sidabras burbulų ir balų, —
Tik kūnas saulėje suskirdęs...
Įsčiuje sirpsta kilnūs akmenys ir mineralai.
Alyva teka gyslomis į širdį.
Iš šito kraujo, šiuo krauju gyva
Štai žydi aukso dykuma.

Nei avilio, nei javo...
Kaktusai skamba degančių žarų varpais.
Tiesios kaip nuotakos, plieno agavos,
Ar vien tik jums buitis mana beatsiskleis?
Ak, kam šiandien regiu širdimi kruvina
Kaip žydi žemėj dykuma?!.

Iš neseniai išleistos knygos KARALIAI IR ŠVENTIEJI

KULTŪROS PASAULYJE

• Mirus vyskupui K. Paltarokui, Vilniaus ir Panevėžio vyskupijų valdytoju dabar yra vysk. **Julijonas Steponavičius.**

• Gautomis iš Lietuvos žiniomis, prieš Kalėdas buvo įšventintas vyskupu kun. **Vincentas Slatkevičius,** buvęs Kauno kunigų seminarijos profesorius. Naujasis vyskupas yra gimęs 1920 m. Jam pavesta Kaišiadorių vyskupija.

• Praėjusių metų gruodžio 29 d. Čikagoje po ilgos ligos mirė tautosakininkas **Juozas Būga,** tesulaukęs tik 36 metų amžiaus. Tai buvo tautosakos rinkėjas entuziastas, taip pamėgęs tą darbą, kad net pats save užsimiršdavo. Karo metais studijuodamas Vilniaus universitete ir dirbdamas Tautosakos Archyve, jis nuolatos atsidurdavo provincijoje, organizuodavo tautosakininkų būrelius gimnazijose ir pats rinkdavo, važinėdamas po kaimus. Ir atvykęs į Ameriką, labai daug svarbios tautosakinės medžiagos jis surinko iš senų lietuvių.

• Sausio 2 dieną Čikagoje mirė **Jonas Rinkevičius,** vienas žymiausių senesniosios kartos lietuviškų knygų leidėjų — sulaukęs 70 metų amžiaus. Jam priklauso pirmojo liet. literatūros žurnalo "Vaivorykštės" išleidimo garbė (1912 m.). Jo "Švyturio" bendrovė yra išleidusi labai daug lietuviškų knygų. Jau iki 1915 m. jis yra išleidęs 184 leidinius, kurių bendras egzempliorių skaičius siekia 500,000. Iš viso J. Rinkevičius yra išleidęs 1,418 leidinių, kurių tiražas siekia 9,500,000 egz.

• 1957 m. lapkričio 30 d. Romoje mirė garsusis italų dainininkas **Beniamino Gigli** (Džili), sulaukęs 67 metų amžiaus.

• Praėjusių metų lapkričio mėn. New Yorke mirė dailininkas Mstislovas **Dobužinskis,** pasaulinio masto teatro dekoratorius, kilmės ir kultūros ryšiais glaudžiai susijęs su Lietuva, ypač su Kauno teatru ir su Lietuvos gamtovaizdžiais. Lietuvoje gyveno nuo 1929 iki 1939 metų. Puikių dekoracijų jis yra daręs Maskvos, Kauno, Paryžiaus, Londono, New Yorko teatrams. Kauno teatrui padarė apie 30 dekoracijų, taip pat yra dekoravęs eilę viešų pastatų (Klaipėdos liet. gimn., Liet. pasiuntinybę Berlyne ir kt.).

• Išėjo **XII Lietuvių Enciklopedijos** tomas. Tomo redaktorius Pr. Čepėnas. Apima **K** raidės vidurį: Klaatch — Kraszewski. Svarbesni straipsniai: Klaipėda ir Klaipėdos kraštas, Klimatas, Klasicizmas, Knyga, Kolektyvizacija, Komunizmas, Kosmogonija ir kt.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

ATEITIS

1958, VASARIS, NR. 2

DIDŽIOJI SUKAKTIS

Šį mėnesį minime didžiąją savo tautos sukaktį. Prie Vasario šešioliktosios šventės derinasi ir šis Ateities numeris. Atkreipiame ypatingą mūsų skaitytojų dėmesį į S. Sužiedėlio ir A. Gražiūno straipsnius, kuriuose duodami patriotizmo pagrindai.

APSNIGTOS EGLUTĖS IR KATINĖLIAI...

Gavome laišką, kuriame redakcija smarkiai pabarama, kad ji deda Ateitin bendrus vaizdus. Ypač nepatinka apsnigtos eglutės kalėdiniame numeryje, margučiai ir katinėliai velykiniame, šventieji Kazimierai kovo mėn., skarele apsirišusi močiutė gegužės mėn. ir t.t. Jaunos skaitytojos laiškas — atviras ir, be abejonės, nuoširdus... Dėkojame už drąsą, bet taip pat susimąstome nebe liūdesio: juk taip galvojančio jaunimo esama ir daugiau... O tie margučiai, katinėliai, močiutės-sengalvėlės, apsnigtos eglutės... turi juk ne vien dekoratyvinės prasmės (nors atitinkamam laikotarpiui tinka ir dekoracijos) — simbolinė jų reikšmė nesunkiai suvokiama. O kokio gilaus turinio atneša į laikraščio puslapius tie tariamieji bendro pobūdžio Lietuvos vaizdai! Gal jie, tiesa, jau ne kartą matyti, bet jie juk mūsų — juose atsigauna širdis, pailsi akis, pagilėja mąstysena...

Taigi trumpai atsakome, kad ir toliau greta mėgiamų "įamžintų" savo veidų Ateitis puošis ir apsnigtomis eglutėmis, ir margučiais, ir "kazimierais", ir močiutėmis-sengalvėlėmis... Ji tol darys, kol ji bus Ateitis!

ATSISVEIKINANT

Ateities Redakcijai atsidūrus bėdoje, atėjau į talką, pasižadėdamas suredaguoti tris numerius. Bet teko dar pridėti ir ketvirtą. Taigi keturis mėnesius turėjau savo rankose Ateities vairą. Keturi mėnesiai — tai ne keturi metai: ir nuopelnai ne didžiausi, ir klaidos dar pataisomos. Esu gavęs laiškų, darbą pagiriančių, bet taip pat ir ... papeikiančių. Žinoma, nėra visai tobulų žmogaus darbų. Tačiau dariau, kaip Ateities uždavinius suprantu ir kas esamose sąlygose padaryti galima. Perduodu Ateities vairą į prityrusias Pauliaus Jurkaus rankas. Sako, ir jis ateinąs tik laikinai... Kągi? Visi esame juk laikini... Naujajam redaktoriui linkiu ištvermės, o bendradarbiams ir skaitytojams tariu nuoširdų ačiū.

Jūsų

PRANAS NAUJOKAITIS
Buvęs laikinasis Ateities redaktorius

KULTŪROS PASAULYJE

◦ Praėjusių metų pabaigoje okupuotoje Lietuvoje mirė prof. **Kazimieras Vasiliauskas**, ilgametis technikos fakulteto dekanas ir žymus mokslininkas-praktikas, paruošęs daug gerų jaunų inžinierių.

◦ Rašytojo **Jurgio Savickio kapas** Prancūzijoje tvarkomas premijos už knygą "Žemė dega" pinigais. Patirta, kad rašytojo knygos, laikraščių rinkinys, korespondencija žuvo popierio pirklių rankose...

• Pradedama leisti **Gimtoji kalba** — laikraštis lietuvių kalbos klausimams. Išeis 4 kartus per metus. Leis Kultūros Fondas. Redakcijon pakviesti: P. Jonikas, A. Salys ir P. Skardžius.

◦ Praėjusių metų gruodžio 6 d. Sibire mirė **Dr. Kazys Ambrozaitis**, buvęs Darbo Federacijos vadas, visuomenininkas ir politikas.

◦ Gruodžio mėn. suėjo 50 metų nuo rašytojo **Jono Biliūno** mirties. Giliu žmoniškumu dvelkianti jo kūryba ir šiandien tebėra miela kiekvieno lietuvio širdžiai. Lietuvoje praėjusiais metais yra išleista plati M. Lukšienės parašyta (480 psl.) monografija apie Jono Biliūno gyvenimą ir jo kūrybą. Žinoma, knygoje neišvengta bolševikinės propagandos ir tempimo ant savo kurpalio.

◦ AIDAI visą praėjusių metų lapkričio numerį paskyrė **Vincui Krėvei** pagerbti, minint jo 75 metų gimimo sukaktį. Daug įdomios medžiagos apie asmenį ir jo kūrybą.

◦ Solistas ir dirigentas **Vladas Baltrušaitis** praėjusių metų pabaigoje šventė savo muzikinės veiklos 25 metų sukaktį. Jo vadovaujamas Čikagos vyrų choras davė kelis "Rigoletto" operos spektaklius, o dabar intensyviai dirba su "Fausto" opera.

◦ Hartfordo lietuviai vaidintojai lapkričio 16 d. vaidino Nobelio premijos laureato Somerset Maugham dramą **"Pažadėtoji žemė"**. Režisavo akt. I. Tvirbutas. Veikalas vaidinamas ir kitose lietuvių kolonijose.

◦ Praėjusį rudenį sukako 10 metų nuo **Balio Sruogos** mirties. Lietuvoje buvo išleista jo raštų rinktinė knyga "Raštai". Čikagoje išleista jo kacetinių atsiminimų knyga, suruoštas iškilmingas minėjimas. Dr. V. Sruogienė "Draugo" kultūriniame priede (gruodžio 14 d.) paskelbė ilgesnį straipsnį "Kaip Balys Sruoga kūrė".

• Čikagos lietuvių choras **Pirmyn**, vadovaujamas K. Steponavičiaus, pastatė J. Strausso operetę "Šikšnosparnį". Pradėtos gastrolės ir po kitas lietuvių kolonijas.

• Poetui **Adomui Lastui** suėjo 70 metų amžiaus. Kaune įvyko minėjimas ir išleista jo raštų rinktinė. Nepr. Lietuvoje buvo išleistos 5 jo poezijos knygos. Okupacijos metu, atrodo, kuria ir propagandinių raštų, pagal valdančiųjų liniją meno kūrybai. Šiaip A. Lastas buvo daugiau estetinės krypties poetas, idėjiniu atžvilgiu — liberalas.

JUOZĄ IR IZABELĘ LAUČKUS

jų mylimam sūneliui Juozukui mirus,
nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

ATEITININKŲ FEDERACIJOS VALDYBA
IR ATEITIS

ATSKLEISTA KNYGA

KARALIAI IR ŠVENTIEJI

Jau iš tų dviejų eilėraščių, kurie šiame Ateities numeryje perspausdinami iš Elenos Tumienės poezijos knygos KARALIAI IR ŠVENTIEJI, galime matyti, kokią stiprią poetinę jėgą turi autorė. Tačiau perskaitę visą knygą, turime pastebėti ir gana ryškių silpnybių. Nors autorė šia knyga dar tik debiutuoja mūsų literatūros pasaulyje, tačiau iš aplanko paraštėje išspausdintų žodžių matome, kad ji yra gilios erudicijos. Dėlto ir į jos kūrybą galime žiūrėti jau kaip į pilnai subrandintą.

Sveikintinas autorės užsimojimas susirasti naujų poezijos temų ir jas originaliai traktuoti. Ji pasirenka mūsų istorines moteris, kaip Barborą Radvilaitę, Mindaugo žmoną Mortą, Vytauto dukterį Sofiją, Birutę, Aldoną, Nomedą, Gražiną, Emiliją Pliaterytę, Pilėnų moteris, Šatrijos Raganą, Salomėją Nerį, Adą Korsakaitę... Kai kurios jų tik legendinės, kitos dar tebegyvos. Bet visos jos autorei — sesės. Į jų lūpas ji sudeda žodžius, o į širdis — kovos ugnį ir idealo meilę. Tačiau šių asmenybių paveikslai vis dėlto neiškyla visu ryškumu, kaip gyvos poetinės tikrovės dalis. Gal tai yra dėl to, kad autorė juos pasirenka tik kaip priemonę savo mintims ir emocijoms reikšti. Sustojama pusiaukelėje tarp epinės ir lyrinės poezijos — ir iš to turime tik nuostolį.

Panašus yra ir antrasis knygos skyrius "Aureolės". Tik čia jau stovima kiek arčiau mūsų dienų, o eilėraščių turinyje pasirodo su šviesia gyvenimo aureole Vydūnas, Lipniūnas, Donelaitis, M. Jankus, Šiluvos piemenėliai... Tačiau šio skyriaus eilėraščiai yra patys silpniausi visoje knygoje. Kiek geresnė yra baladė "Joninių naktį", kur autorė į sceną išvedė legendinius vaidilas, literatūros veikalų personažus ir tikrus M. Lietuvos istorinius asmenis. Tačiau šitos gausios medžiagos neįstengia reikiamai apvaldyti ir poetiškai išbaigti.

Pats stipriausias yra trečiasis skyrius "Neono šviesos". Pirmųjų skyrių gausiam didaktiniam elementui čia vietą užleidžia savaimingai besiveržianti emocija, pašaukta egzotiškos Kalifornijos gamtos, tėvynės ilgesio, ramaus mąstymo ties amžinybėn slenkančia savo paties buitimi... Net proginiai eilėraščiai, kaip Brazdžioniui, Tininiui, čia jau nėra vien retorika.

Turbūt, pati didžiausia šios knygos yda yra didaktinis elementas. Tikras moralinis pamokslas yra įžanginis knygos eilėraštis. Jo motyvai nusitęsia per abu pirmuosius knygos skyrius. Religiniai, moraliniai, iš dalies ir filosofiniai motyvai dažnai yra labai pavojingi poezijai. Kai autoriui pritrūksta jėgos įvilkti juos į poezijos formas, į talką ateina poezijos sesuo retorika. Bet tai jau ne poeto, o tik kalbėtojo ir pamokslininko plotmė. Šito pavojaus nėra išvengusi ir Elena Tumienė.

Antra silpnybė — daugelio eilėraščių chaotiškumas ir perkrovimas žodžiais. Nors klasinė eilėraščio forma šiandien poezijoje nėra jokia dogma, bet vis dėlto gerų jos savybių nepakeis jokia vadinamoji moderninė forma. Taisyklingas posmas ir ritmo reikalavimai priverčia autorių susikondensuoti, apsivalyti nuo bereikalingo žalio emocinio balasto, atrinkti pačius geriausius įvaizdžius. Ir mūsų autorę, kur tik ji pavartoja klasinę formą, apsaugo nuo perkrovimo. Ir nuostabu, kad daugelį eilėraščių ji pradeda klasiniu taisyklingu posmu, o toliau nebesuvaldo besiveržiančių emocijų ir perkrovimu sugriauja visą puikų pradžios įspūdį. Atsiminkime J. Aisčio prisipažinimą, kaip dažnai būna sunku užbaigti eilėraštį, kurio savaimingai kuriose nors aplinkybėse susikūrė tik vienas stiprus posmas. Dirbtiniu būdu prie jo nieko nepriklijuosi. O tokio klijavimo, atrodo, esama E. Tumienės knygoje (pav., kad ir "Los Angeles pavasaris").

Knyga išleista gražiai, su dail. A. Korsakaitės aplanku ir iliustracijomis. "Lietuvių Dienų" leidinys, 1957 m., tiražas 600 egz., 80 psl., kaina $2.50.

Pr. N.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

KARYS, lietuvių karių laikraštis, 1958 m. sausio mėn. nr. Gražiai iliustruotas, įdomus savo turiniu. Red. Z. Raulinaitis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS, 1958 m. sausio mėn. numeris. Pasipuošęs nauju viršeliu, dar patobulinęs techniškąją pusę — laikraštis patrauklus savo įdomiu turiniu. Red. J. Vaišnys.

SPORTO ŽINIOS, mėnesinis laikraštis sporto reikalams. Pradėtas leisti Čikagoje 1957 m. gruodžio mėn. Spausdinamas ofsetu, iliustruotas. Daro gražų įspūdį. Red. E. Šulaitis.

LITUANUS, Lithuanian Collegiate Quarterly, Nr. 4(13), gruodžio mėn., 1957 m. Turinyje rasime V. Vaitekūno str. apie teisinę Lietuvos valstybės padėtį, Dr. V. Gidžiūno str. apie krikščionybę Lietuvoje, Dr. A. Klimo str. apie lietuvių k. santykius su indoeuropiečių kalbomis. H. Nagys rašo apie skulptorių V. Kašubą. Šio dailininko kūrinių nuotraukomis gausiai iliustruotas visas numeris. Duodama V. Krėvės "Silkių" vertimas. Prof. J. Puzinas rašo apie Rytų Europos proistorę.

Juozas Vaičeliūnas, ŽYMIEJI KARO VADAI. Išleido autorius, 1957 m., 216 psl., gražiai įrišta kietuose viršeliuose. Kaina $3. Gaunama pas knygų platintojus ir pas autorių: 195 Drinkwater St., Sudbury, Ont., Canada.

Gražina Tulauskaitė, RUGSĖJO ŽVAIGŽDĖS. Lyrika. Išleido Terra, 1957 m., 64 psl., gražiai įrišta kietuose viršeliuose. Kaina nepažymėta.

Jonas Aistis KRISTALINIAME KARSTE, eilės, 1957 m., 48 psl., kaina 2 dol., gaunama pas platintojus ir pas autorių: Jonas Aistis, 123 Milford St., Brooklyn 8, N. Y.

Paulius Jurkus, SMILGAIČIŲ AKVARELĖ, premijuotas romanas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas, 1957 m., 528 psl., kaina $5. Aplankas dail. V. K. Jonyno.

SAUJA DERLIAUS, skaitymai augantiems ir suaugusiems. Paruošė K. Barėnas. Nidos leidinys, 1957 m., 560 psl. Tai plati lietuvių poezijos ir grožinės prozos chrestomatija — labai reikalinga mokyklai ir gyvenimui.

THE MARIA HERALD, Marijos Augštesniosios mokyklos Čikagoje laikraštis anglų kalba. 1957 m. gruodžio mėn., nr. 2. Duoda įdomių žinių iš mokyklos gyvenimo, taip pat atžymi jos mokinių pasireiškimus viešesniame gyvenime. Gražiai iliustruotas.

MARGUTIS, iliustruotas lietuvių mėnesinis žurnalas, išeinąs Čikagoje nuo 1928 metų. Gruodžio mėn. nr., gausiai iliustruotas.

EGLUTĖ, vaikų laikraštėlis, sausis, nr. 1. Red. Dr. A. Šerkšnas.

SAS vakarų žiemos stovyklos dalyviai

Vyt. Valaičio nuotrauka

ĄŽUOLŲ PRIEGLOBSTYJE

ŽIEMOS STOVYKLĄ PRISIMENANT

Saulė Liulevičiūtė

"Vakarų SAS studijinė stovykla įvyksta 1957 m. gruodžio 27—31 d.d. Tėvų Saleziečių Sodyboje, Crown Point, Indiana" — pranešė valdybos savo draugovių nariams. Trisdešimt studentų šį pranešimą išgirdo, ir jau antrosios Kalėdų dienos vakare vakarienę valgėme jaukiame Tėvų Saleziečių valgomajame, šviečiant eglutės šviesoms ir tamsoj pro langus bežiūrint ąžuolams.

Aišku, pirmasis vakaras yra skiriamas susipažinimui. Su savo registracijos pasais kolegos save identifikuoja, o kolegės bando atspėt, kuriam riteriui priklauso koks vardas.

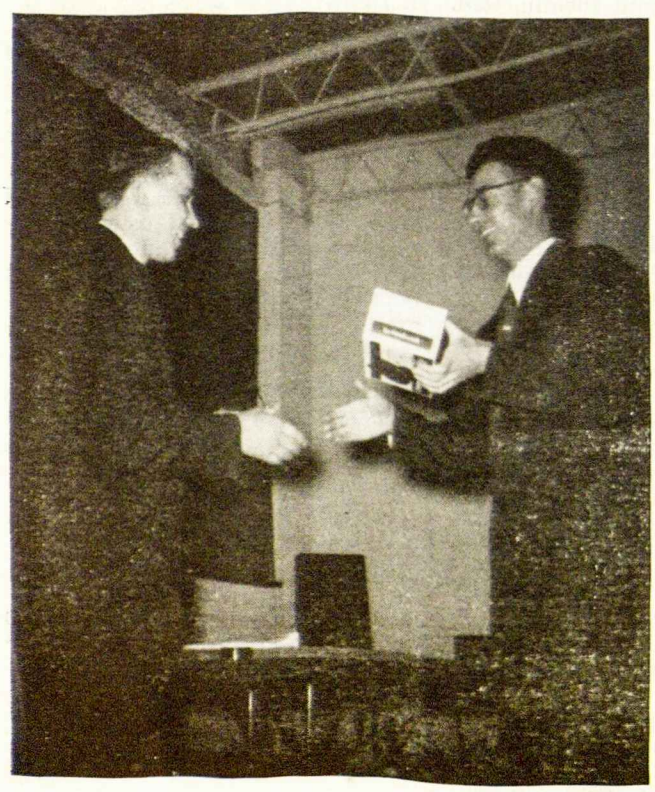

J. Polikaitis įteikia A. Liulevičiui telefoną.

B. Mituzaitės nuotr.

Čia mes atvykę pasą tuoj gavom
Ir ten pamatėm atvaizdą savo.
Toks malonumas širdį pagavo:
Vieni apsalo, kiti pabalo.
"Aš — hipopotamas", sako Šliažiukas.
"O aš — viščiukas", sako Juozukas.
"Kaukiu per naktį", tarė Arūnas,
"Aš — kalakutas", gieda Šarūnas.

(Stovyklos Kupletai)

Sekančią dieną, kaip ir visas stovyklavimo dienas, pradedame šv. Mišiomis ir kun. J. Kidyko, S.J., stovyklos kapeliono, pamokslu. Mes turime būti Kristaus liudininkais. Kristus per mus ir mūsų gyvenimą turi švytėti. Kryžiai, kurių kiekvienas savo gyvenime turime, taip pat mus gali tobulinti. Visi kiekvieną rytą priimame šventąją Komuniją.

Per pirmuosius pusryčius atsistoja vienas kolega. "Oi kas ten? oi kas ten?" dainuoja stovyklautojai. Pasirodo — tai didelės iškalbos komendantas Juozas Polikaitis. Jo kalbos yra taip jaudinančios, kad beveik po kiekvieno žodžio kyla ovacijos. Jis mums pristato ir kitus stovyklos viešpačius: mergaičių vadovę — Romą Staniškytę; berniukų vadovą — Šarūną Užgirį; administratorių — Manigirdą Motekaitį; sekretorę — Birutę Mituzaitę; meno vadovę — Dalią Noreikaitę; šeimininkę — p. R. Kriaučiūnienę.

Stovyklos tema yra Pilnutinis žmogus. Ją nagrinėjam paskaitomis, diskusiniuose būreliuose, apvalaus stalo diskusijose ir privačiuose pokalbiuose. Ateitininkus istorijos perspektyvoje mums parodo Dr. J. Meškauskas; Anketų išvadas — Kun. J. Kidykas ,S.J.; Gyvoji Dvasia ir Katalikiškoji Akcija — Dr. A. Damušis; Pasaulėžiūrų rūšys — Kun. P. Celiešius; Ateitininkų principai — Dr. A. Damušis; Lietuvių studentų ideologinės organizacijos — Vytautas Valaitis; Studentų talka moksleivių or-

ganizavime — Jonas Šoliūnas; Pareigos ir laisvės konflikto sprendimas — Dr. J. Kižys; Modernizmo kryptis ir ateitininkai — Kun. J. Kidykas, S.J.; Jaunimo vado pasiruošimo savybės — A. Viliušis; Žmogaus proto ir jausmų lavinimas — Kun. Dr. V. Bagdanavičius, MIC.; Ateitininkas priešingybių akivaizdoje — Kun. J. Vaišnys, S.J..

Nepaprastai gerai pavykę diskusiniai būreliai nagrinėja ateitininkų uždavinius ruošiantis grįžt Lietuvon, ateitininkiškus pasilinksminimus, toleranciją, studentų talką moksleiviams, būdus ir priemones naujų narių įtraukimui, kasdienybės įprasminimą, priekaištus ateitininkams, studijinės stovyklos įvertinimą.

Dvasios peno tikrai daug patiekta ir noriai mes juo naudojamės ir jo dividentais naudosimės. Problemos paskaitose ir ypač diskusiniuose būreliuose iškeltos randa atgarsį stovyklautojuose. Ne tik po paskaitų klausiame ir diskutuojame, bet ir laisvalaikiu — stalo tenisą, bilijardą, šaškėmis, šachmatais žaisdami, vaikščiodami, supdamiesi supynėse, net vakare šviesom užgesus...

Vakarų programos tikrai įvairios. Dainuojam kiekvieną laisvą minutę, mokomės naujų dainų ir senas mėgiamiausias perdainuojam (vieną vakarą išeinam dainuot prie gražaus Šiluvos ežerėlio ir dainuojam mirgant milijardams žvaigždučių), žaidžiam žaidimus (o kokios muštynės dėl laimėjimo!), sukamės tango ir trepsim polką su ragučiais. Atsiranda, kurie vakaro programą nori pratęst. Vieną vakarą mergaitėm staigmena — už langų pasigirsta dainavimas. Prišokstame prie langiuko, ir matom stovyklos riterius serenaduojant:

Tylūs armonikos tonai primena tavo [akis,
Primena tamsias blakstienas...

Kiekvieną vakarą po linksmosios dalies yra patiekiama dienos minčių santrauka. Tada einame koplyčion bendrai padėkoti Kristui už dienos malones ir džiaugsmus.

Paskutinį vakarą kiekvienas stovyklautojas gauna po knygą, nes kiekvienas kuo nors pasireiškė: buvo dienos pirmininku, apvalaus stalo diskutantu, diskusijų būrelio vadovu. Čia dėkojame ir Tėvams Saleziečiams ne tik už taip puikias patalpas, bet ir taip nuoširdžią globą. Ypatingai prisimename stovyklos ruošėjus; sąjungos pirmininkui Arūnui Liulevičiui įteikiama simbolinė dovana — ružavas telefonas. Visi matome, kad stovyklos pasisekimas daug skolingas Angelei Katelytei ir Feliksui Palubinskui, kurie tiek daug rūpesčio ir darbo jos ruošimui vadovaudami įdėjo.

Po paskutinių naktipiečių jau dainos skamba tyliau, liūdniau. Visų veidai atrodo susimąstę, apšviesti žvakių šviesos, bet išsiskiriam laimingi, kad turėjom progos praleisti šias kelias dienas tokioj nepaprastai draugiškoj, linksmoj, darbingoj nuotaikoj: kartu meldėmės, kartu diskutavom, dalinomės mintimis, įsitikinimais, kartu dainavom, žaidėm, šokom. Ir be to dar Naujuosius Metus kartu sutiksime, nes į kolegų kvietimą mergaitės atsako:

Tik jums, tik jums dėkojam mes
Už serenados žodelius
Ir prižadam kartu sutikt
Naujuosius metelius.

★

STUDENTŲ ATEITININKŲ ČIKAGOS DRAUGOVĖ

Šių metų sausio 5 d. Jaunimo Namuose turėjo susirinkimą. Pirmininkavo J. Štuopis, sekretoriavo A. Skirmuntaitė. Susirinkimo dalyviai išklausė įrekorduotos Dr. A. Damušio paskaitos, skaitytos SAS žiemos stovykloje — "Gyvoji Dvasia ir Katalikiškoji Akcija", kurioje ypač giliai buvo paliesti katalikybės ir lietuvybės suderinimo pagrindai. Draugovė dėkinga prelegentui už tokią turiningą paskaitą.

Iš studijinės žiemos stovyklos pranešimą padarė J. Katelytė. N. M[illegible] sutikimo pobūvio apyskaitą

SAS vakarų žiemos stovyklos vaizdai: iš kairės į dešinę nuo viršaus — 1. diskusijų būrelis, 2, 4 ir 6 — dalyviai paskaitų metu, 3. prof. A. Damušis skaito paskaitą, 5. šoka polką su ragučiais; apskritime — aprašymo autorė S. Liulevičiūtė.

Nuotraukos B. Mituzaitės ir B. Čikoto

davė P. Povilaitis. Pobūvis davė $650 pelno. Einamuosiuose reikaluose svarstyta at-kų ramovės Jaunimo Namuose įrengimo klausimas, taip pat pritarta pasiūlymui pasiimti tvarkymo pareigas kavinėje, numatytoje įrengti tuose pat namuose. Susirinkimas baigtas At-kų Himnu.

PUTNAMAS

Putnamo studentės ateitininkės su kitomis bendrabutietėmis gruodžio 6—8 d.d. dalyvavo uždarose rekolekcijose. Tai pasiruošimas Kristaus gimimo šventei. Rekolekcijas vedė Tėv. Gutauskas, S. J.

Gruodžio 8 d. buvo sušauktas bendras studenčių ir moksleivių at-kių susirinkimas, kuriame Tėv. Gutauskas kalbėjo apie ateitininkių pareigas bendrabučio gyvenime. Išgirdome daug gražių minčių. Diskusijose turėjome progos pareikšti savo nuomones rūpimais klausimais. Susirinkime dalyvavo ir kun. R. Krasauskas, kuris atvykęs iš Romos laikinai eina Nek. Prasidėjimo vienuolyno kapeliono pareigas.

Gruodžio 15 d. įvyko iškilmingas susirinkimas, kurio metu Violeta Mitkutė davė ateitininkišką įžodį. Garbės prezidiume buvo Motina M. Aloyza, kun. R. Krasauskas ir laikinasis draugovės dvasios vadas kun. V. Paulauskas. Susirinkimui pirmininkavo stud. D. Pareigytė. Prezidiumo nariai tarė po sveikinimo žodį, o paskui sekė trumpas Stasio Šalkauskio mirties sukakties minėjimas. T. Ivaškaitė paskaitė D. Mickutės-Mitkienės eilėraštį "Gyvi Jūs". Susirinkimas baigtas Ateitininkų himnu.

Mirus buvusiam "Ateities" redaktoriui kun. J. Petrėnui, studentės ateitininkės už jo sielą paaukojo šv. mišias ir komuniją.

Kalėdų atostogų metu trys studentės putnamietės dalyvavo rytų pakraščio žiemos stovykloje prie Philadelphijos. Grįžo su daugybe naujų žinių ir kupinos energijos.

tli

DETROITO ATEITININKAI

"Negalime Kristuje atnaujinti kitų, jei patys esame neatsinaujinę". Tai pagrindinė mintis, kurią Valerijus Gražulis iškėlė Chautard'o knygos santraukoje "Pasisekimo Paslaptis", padarytoje stud. at-kų draugovės susirinkime. Geras, susipratęs ateitininkas yra tiktai tas, kuris pirma atnaujina save (vidinis gyvenimas), o paskui cina skleisti Kristaus mokslo kitiems (veiklusis gyvenimas). Iš šių dviejų gyvenimų vidinis yra svarbesnis ir kilnesnis, nes jis liks gyvas Dievuje, kuomet veiklusis pasibaigs čia žemėje.

Vidinis ir veiklusis gyvenimai reikalingi vienas antro, nes vidinis gyvenimas padaro veikimą vaisingu. "Kaip Dievo meilė pasireiškia vidinio gyvenimo aktais, taip ir artimo meilė prasimuša aikštėn išoriniu veikimu. Tačiau kadangi Dievo ir artimo meilė negali skirtis, todėl ir vidinio bei išviršinio veikimo gyvenimas negali būti vienas be kito."

"Dievas tebūnie mūsų visų darbų tikslas, o Marija mūsų veikimo globėja, ir mūsų darbas bus našus"

J. P.

Vida Smagrauskaitė ir A. Barakauskas parūpė dekoracijas Detroito Bendruomenės pastatytame veikale "Kenčianti Tauta". Tame pačiam veikale dalyvavo didesnė dalis draugovės narių.

Prieš pat Kalėdas Detroito ateitininkai (moksleiviai, studentai ir sendraugiai) turėjo susikaupimo savaitgalį, kurį pravedė svečias iš Toronto kun. Dr. Gutauskas.

BALSAS IŠ KENOSHOS

KRISTAUS KARALIAUS MOKSLEIVIŲ AT-KŲ KUOPOS ŠVENTĖ

Šis šventės aprašymas mus pasiekė vėlokai. Tačiau laikomės dėsnio — geriau vėliau, negu niekad. Šiaip jaunutė Kenoshos ateitininkų kuopa yra veikli ir pavyzdinga. Ji prenumeruoja Ateitį ir jai paremti atsiuntė $20 auką. Nuoširdžiai dėkojame.

Red.

Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo šventėje, 1957 metų gruodžio 8 dieną, Kenoshos moksleiviai ateitininkai šventė savo pirmąją metinę šventę. Jaunutei ir negausiai narių skaičiumi Kristaus Karaliaus Moksleivių At-kų Kuopai ta diena atžymėjo jos pilnutinį įsijungimą į ateitininkų šeimą. Kupini ryžto ir giedrios nuotaikos tą die-

Prie kątik pašventintos Kenoshos moksl. at-kų kuopos vėliavos stovi sekr. Aleksas Šukys ir pirm. Daina Skirmuntaitė.

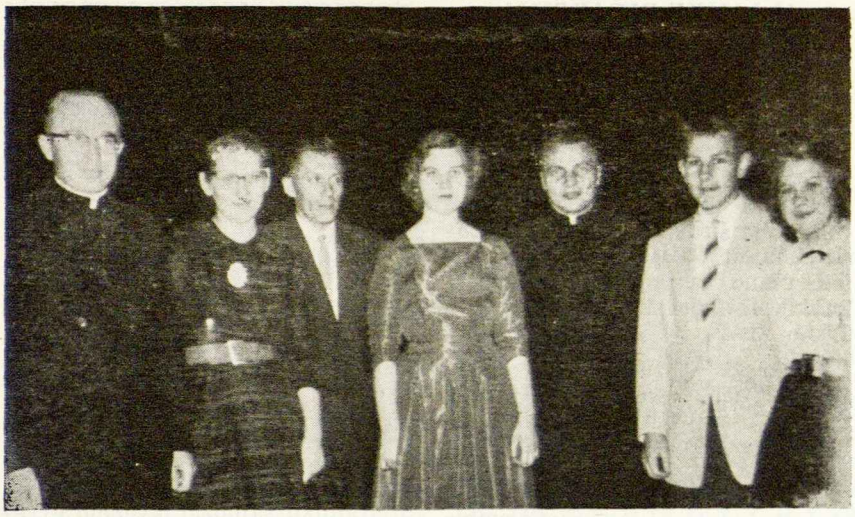

Dalis Kenoshos moksl. at-kų kuopos šventės dalyvių: kun. J. Petraitis, MIC, buvęs kuopos dvasios vadas ir kuopos steigėjas, Daina Skirmuntaitė, pirm., Stasys Milašius, Aušrelė Skirmuntaitė (buv. pirmin.), MAS dvasios vadas kun. I. Urbonas, Aleksas Šukys, sekr., ir Birutė Milašiūtė, iždi.

ną mes davėme moksleivių ateitininkų įžodį.

Rytą visi bendrai išklausėme šv. Mišių ir priėmėme šv. Komuniją šv. Petro parapijos bažnyčioje. Kartu su mumis dalyvavo ir iš Chicagos tą rytą atvykę MAS pirmininkas J. Žadeikis ir sekretorius V. Šoliūnas.

Vakare 5 valandą parapijos salėje įvyko šventės oficialioji dalis. Čia buvo atvykusių ir daugiau garbingų svečių: MAS Dvasios Vadas kun. dr. Ignas Urbonas, MAS Garbės Narys, kun. K. Juršėnas ir kun. J. Petraitis, M.I.C., buvęs kuopos Dvasios Vadas ir steigėjas. Taip pat buvo šv. Petro parapijos klebonas kun. J. Augūnas, M.I.C., parapijos mokyklos mokytojos seselės pranciškietės, LB Kenoshos apylinkės valdybos nariai, kuopos narių tėveliai bei draugai.

Iškilmingą dalį atidarė MAS pirmininkas Žadeikis. Kun. I. Urbonas pašventino kuopos naujutėlę vėliavą, kuriai krikšto tėvais buvo J. Skirmuntienė ir Z. Lukauskas. Tada sekantieji davė moksleivio at-ko įžodį: **Aleksas Šukys, Daina Skirmuntaitė, Birutė Milašiūtė, Jadvyga Milašiūtė, Teresė Milašiūtė, Onutė Rakauskaitė, Dalia Valaitytė,, Juzefa Milašiūtė, Jonas Milišauskas, Jonas Skirmuntas ir Juozas Milašius.** Po įžodžio kun. I. Urbonas tarė susirinkusiems keletą įspūdingų žodžių, nušviesdamas šios šventės reikšmę ir padrąsindamas įžodį davusį jaunimą ryžtingai eiti pasirinktuoju keliu.

Jaunesnieji kuopos nariai atliko trumpas deklamacijas Švč. Mergelės Marijos garbei ir ant Jai įrengto bei papuošto altorėlio kiekvienas pastatė po degančią žvakelę. Tada visų susirinkusiųjų buvo sugiedota "Marija, Marija". Vyresnieji pasirodė su liaudies dainų ir tautinių šokių pyne "Subatvakaris", kurią tai šventei paruošė Aurelija Jaraitė.

Po šios trumpos meninės programos visi susėdome bendrai vakarienei, kurią nepaprastai puikiai buvo parengusios kuopos narių mamytės. Vakarienės metu viešai žodį tarė mūsų gerbiami svečiai ir taip pat daugelis iš kuopos narių tėvų. Jie visi pasidžiaugė kuopos gyvavimu ir gražia veikla. Kalbėjusieji kenošiečiai pabrėžė, kad kartu su kuopos įsisteigimu buvo įnešta daug jaunatviškos energijos ir gyvo lietuviškumo į jau bepradedantį blėsti Kenoshos lietuviškąjį kultūrinį gyvenimą. Dar ilgai ir linksmai pabendravę prie stalo, šventę užbaigėme malda. Šventės programos vadovė buvo Aušrelė Skirmuntaitė.

Prieš išsiskirstant namo, kuopa išsirinko ateinantiems metams naują valdybą. Nauja pirmininkė — Daina Skirmuntaitė, sekretorius — Aleksas Šukys ir iždininkė — Birutė Milašiūtė.

D. S.

VASARIO 16 GIMNAZIJA

Sausio 18 dieną įvyko pirmasis šiais metais Vasario 16 gimnazijos moksleivių ateitininkų susirinkimas. Pirmininkas V. Bartusevičius trumpu žodžiu apžvelgė praėjusių metų veiklą ir nušvietė ateities planus. Kuopa padarė didelę pažangą praėjusiais metais, o šiais metais jos laukia dar didesni darbai.

Susirinkime prisiminti neseniai mirę: vysk. K. Paltarokas ir kun. J. Petrėnas. Sukalbėjom "Amžiną atilsį". Kun. dr. J. Petraitis trumpais bruožais nušvietė vysk. K. Paltaroko veiklą, jo būdą, jo didelius darbus, o apie kun. J. Petrėną davė žiupsnelį savo atsiminimų. D. Levaitė paskaitė referatą, kuriame iškėlė kun. J. Petrėno charakterio bruožus, jo veiklą, jo kilnią asmenybę. Susirinkimą pradėjome ir baigėme malda.

V. Š.

PHILADELPHIJOS MOKSLEIVIAI ATEITININKAI

Philadelphijos Dovydaičio kuopos nariai Kalėdas praleido nuotaikingai savo šeimose, o vakare susirinko į Šv. Andriejaus parapijos salę, kur, keturių moksleivių orkestrėliui grojant, visi smagiai pasišoko. Visi buvo vakaru patenkinti.

Sekmadienį po Kalėdų penki kuopos nariai — Puodžiūnaitė, J. Krakauskaitė, A. Gaigalaitė, A. Karaška ir J. Šiugžda — buvo nuvykę automobiliu į Valley Forge. Snaigėms krintant ant senų patrankų, mes domėjomės amerikiečių tautos paminklais, išlikusiais nuo nepriklausomybės kovų meto. Matėm generolo Vašingtono būstinę, stebėjomės senais baldais, indais, ugniakurais ir įvairiais dokumentais. Grįždami atgal nusifotografavome prie senų, milžiniškų patrankų. Apžiūrėję istorines vietas, grįžome namo kiek sušalę, bet linksmi.

Aušra Gaigalaitė

LIPNIŪNO KUOPA

Kunigo Alf. Lipniūno Čikagos moksleivių at-kų kuopos susirinkimas įvyko 1957 m. gruodžio 22 d. Dalyvavo apie 50 narių. Susirinkimas prasidėjo malda. Pirmininkauti pakviestas Jonas Meškauskas, o sekretoriauti Regina Žigaitytė. Antanas Breimeris skaitė pereito susirinkimo protokolą. Vytautas Šoliūnas pranešė apie rengiamą at-kų suvažiavimą gruodžio 28-29 dienomis.

Po šio pranešimo buvo Danutės Maciūnaitės referatas, kuriame aprašyta kai kurios Amerikos atostogavimo vietos. V. Kleizos paskaita "Mokslas" buvo įdomi.

Susirinkimo pabaigoje atėjo Kalėdų senelis su ilga, balta barzda, apsivilkęs raudonai, su dviem dideliais maišais, kuriuose buvo daug dovanų. Visi gavom po dovaną. Išdalinus dovanas, Manius Motekaitis pagrojo vargonais, o mes pagiedojom giesmių. Susirinkimą užbaigėm malda.

Margarita Riškutė

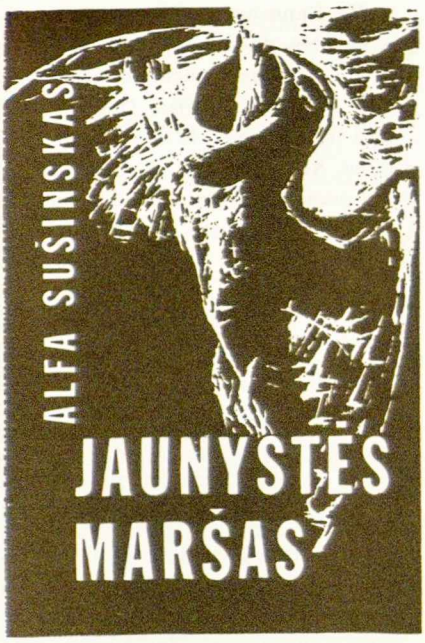

Ar galėtų būti ateitininkiška jaunystė be "JAUNYSTĖS MARŠO"? Tai knyga, kurią parašė Alfa Sušinskas, tas nuostabusis jaunimo problemų žinovas, sugebąs prakalbėti į jaunuolio širdį ir protą.

Tik atsiųskite Ateities Administracijai $2, ir Jūsų jaunystė turės savo maršą namuose.

NEW YORKAS

Vasario pirmą šeštadienį įvyko Marijos Pečkauskaitės kuopos susirinkimas. Nebuvo ilgas, bet įdomus. Buvo pakalbėta apie per Velykų atostogas įvykstančius kursus Bostone ir kitais klausimais. Sudaryti galutiniai planai "blynų baliui", kuris turi įvykti vasario 11 dieną. Kuopą nuo šiol sutiko globoti studentas Jonas Strimaitis.

SKAUTŲ "GINTARAS" SVEIKINA ATEITĮ

Spalio 16 dieną Čikagoje buvo įkurta jūrų skautų-čių akademikų korporacija GINTARAS. Jos tikslai: kovoti dėl Lietuvos kaip jūrinės valstybės atstatymo; pasišvęsti Dievo, Tėvynės ir jūros tarnybai; siekti mokslinio pažangumo; laikytis skautiškų principų gyvenime; skleisti jūrinę mintį akademinio jaunimo tarpe; siekti lietuviškos kultūros išlaikymo ir asmeninio tobulėjimo. Švenčių proga GINTARAS pasveikino Ateitį. "Gintaro" vadovybė: pirm. K. Butkus, vice pirm. D. Rutkaitė, sekr. J. Kregždaitė, laivūnas E. Šimaitis.

IŠ LAIŠKŲ REDAKCIJAI

Mūsų miela bendradarbė iš Kolumbijos rašo: "Širdingiausiai sveikinu Ateitį su Naujais 1958 metais ir linkiu viso geriausio! Esu Jums labai dėkinga, kad manęs neužmirštate. Ateitis — didžioji mano viešnia. Ir kai dažnai iš skausmo verkia čia širdis platanams už lango šlamant, — Ateitis yra vienintelė mano ramintoja ir paguoda. Laukiu ir ilgiuosi jos, o joje visų Jūsų!

Gilliausios užuojautos reiškiu Ateičiai dėliai kun. Jono Petrėno mirties, o ir pati esu taip nelauktos žinios skaudžiai priblokšta".

Ada Karvelytė, Medelin, Colombia

VASARIO 16 GIMNAZIJA

Vasario 16 Gimnazijos Vysk. M. Valančiaus moksleivių ateitininkų kuopa pasveikino Ateitį švenčių proga. Ateitis visada esanti laukiama ir mielai skaitoma. Taip pat kuopa nuoširdžiai dėkoja savo geradariams, kurie yra užsakę kuopai Ateitį. Kuopos pirmininkas yra V. Bartusevičius, sekr. V. Šiugždaitė.

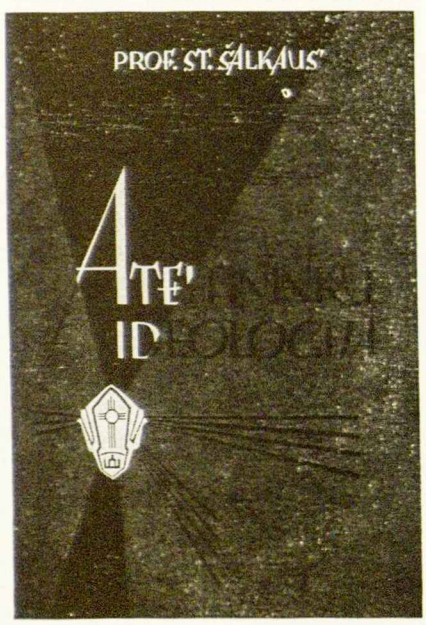

Stiprius ateitininkiško gyvenimo pagrindus galima įsigyti tik išsamiai išstudijavus Prof. Stasio Šalkauskio

ATEITININKŲ IDEOLOGIJĄ

Ją galima įsigyti Ateities Administracijoje. Atsiųskite savo adresą ir $3, ir tuojau knygą turėsite savo namuose.

ATEITININKAS SKAITO ATEITĮ

PAVYZDYS SKOLININKAMS

Regina Šeškaitė iš Detroito, visai neseniai atvykusi iš Vokietijos ir dar nespėjusi prasigyventi, tuojau atsiuntė dalį Ateities prenumeratos ir $1 aukų. Rašo, kad ir likusius netrukus atsiųsianti, kad dėl lėšų stokos toks puikus žurnalas nebūtų priverstas užsidaryti.

ŠV. PIJUS X,

ateitininkų sąjūdžio įkvėpėjo gyvenimo ir veiklos bruožai, knyga redaguota a.a. kun. J. Petrėno, dėl jo staigios ir netikėtos mirties, kiek užtrukusi spaustuvėje bei rišykloje, šiomis dienomis jau gauta ir neužilgo bus išsiuntinėta visiems ateitininkams, o taip pat ir platintojams. Išleido ATEITIS. Kaina 3.00 dol.

Garbės prenumeratoriai 1958 m.

Kun. A. Račkauskas, Brooklyn, NY
Vyt. Vebeliūnas, Richmond Hill, N. Y.
Dr. J. Dičpinigaitis, Woodhaven, N. Y.
Kun. J. Šupšinskas, Albany, N. Y.
Kun. P. Laurinaitis, Columbus, Ohio
Kun. Ign. Urbonas, Gary, Ind.
Kun. V. Karalevičius, Elizabeth, N. J.
Kan. M. Vaitkus, Peace Dale, R. I.
Prof. B. Vitkus, Brockton, Mass.
Česl. Grincevičius, Cicero, Ill.
Kun. P. Patlaba, Cicero, Ill.
Kun. J. Pakalniškis, Brooklyn, N.Y.
Kun. P. Brazauskas, Eugene, Ore.
Kun. St. Būdavas, Miami, Fla.
Kun. V. Cukuras, Middletown, Conn.

Gražus solidarumas

Ateities administracija kreipėsi į visus lietuvius kunigus ir ateitininkus sendraugius, kad bent maža auka paremtų Ateities siuntimą tiems Europos ir kitų kraštų ateitininkams, kurie nepajėgia prenumeratos atsilyginti. Į ši kreipimąsi atsiliepė nemažas geraširdžių skaičius ir mums palengvino jiems savo pažadą ištesėti. Visus atsiuntusius šiam tikslui savo auką čia būtų sunku asmeniškai suminėti. Visiems nuoširdžiai dėkojame. Lygiai taip pat dėkoja ir tie Ateities skaitytojai, kurie jūsų geros širdies auka yra įgalinti Ateitį gauti visus 1958 metus.

Visiems Garbės Prenumeratoriams ir aukotojams nuoširdus ačiū.

Ateities administracija

ŠACHMATAI

Rašo K. Merkis

JAUNUOLIAI TRIUMFUOJA

Šių metų JAV šachmatų pirmenybes laimėjo keturiolikmetis Bobby Fischer iš Brooklyno, N. Y., nepralaimėjęs nė vienos partijos, nors dalyvavo pačios stipriausios Amerikos pajėgos: didmeisteriai Reshevsky, Bisguier, žymiausi meisteriai: Lombardy, Berliner, latvis Mednis, Denker ir kt.

18-metis latvis Ivars Kalme, Pennsylvania meisteris, laimėjo Amerikos latvių p-bes Chicagoje, North Central p-bes, Milwaukee ir visos Amerikos studentų pirmenybes, Erie, Pa. Prieš 3 metus buvo Amerikos jaunių meisteris.

Lietuvių jauniausias šachmatininkas **Gediminas Kuodis**, 13 metų, tarpklubinėse rungtynėse su Harvardo klubu susitiko su seniausiu svečių komandos žaidėju Sprague (per 60 metų!). Kuodis, praradęs figūrą, bet turėdamas du pėstininkus viršaus, pasiūlė lygias, tačiau Sprague nesutiko. Kuodis toliau sulošė gerą baigmę, pravedė pėstininką į valdoves ir pelnė lietuvių B. komandai visą tašką.

Saulius Vaičaitis, 18 metų, tarpklubinėse Bostono rungtynese su Harvardo universitetu laimėjo tašką lietuvių B komandai, sulošęs įsidėmėtiną baigmę. Vaičaitis, nekreipdamas dėmesio į jo paimtą bokštą, nužygiavo matuoti priešininką. Partija siciliška. Baltais lošė Vaičaitis, juodais Bossetti.

1.e4 c5 2.Žf3 Žc6 3.d4 c:d 4.Žd:4 g6 5.Žc3 e6 6.Re3 Rg7 7.f4 d5 8.Rb5 Žge7 9.Vd3 Rd7 10.e:d5 Ž:d4 11.R:d7+ V:d7 12.R:d4 0-0 13.R:g7 K:g7 14.d6! Žf5 15.0-0-0 Bad8 16.Že4 Bfe8 17.g4! Žh5 18.Vd4+ (čia 18. Vh3! vedė prie greito laimėjimo) e5 19.f:e5 Ve6 20.Žf6 V:a2 21.Bhf1 (čia Ž:e8+ buvo geriau) Va1+ 22. Kd2 Va5+ 23.c3 B:e5 (negeriau būtų, jei juodų valdovė muštų e5, nes 24.Ž:e8+ B:e8 25.V:V B:V 26. d7 Bd5+ 27.Kc1 ir balti laimėtų) 24.Bde1! B:d1 25.Žh5+! Kh6 26. Vg7+ Kg5 27.Vf6+ K:g4 28.Bf4+ K:Ž 29.B:Ž ir matuoja.

BOSSETTI

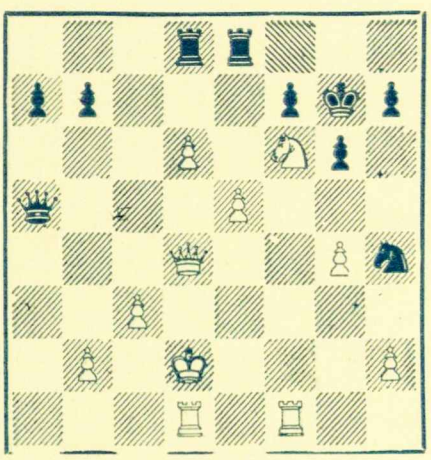

VAIČAITIS

Diagramoje padėtis po 23. c 3 ėjimo

Mūsų prašymas:

1. Visi Ateities skaitytojai labai prašomi prenumeratos mokestį už 1958 metus atsiųsti iš anksto.

2. Tie, kurie tebėra dar Ateičiai skolingi už pereitus metus, tuojau pat prašomi skolą atsilyginti.

3. Visi ateitininkai prenumeruoja Ateitį! Ateitininkiškų vienetų vadovybės prašomos pasirūpinti, kad neliktų nei vieno ateitininko neskaitančio Ateities.

4. Kiekvienas ateitininkas prašomas stengtis surasti naują Ateities skaitytoją.

5. Visi ateitininkiški vienetai prašomi paremti Ateitį savo auka.

6. Padėkime prenumeruoti Ateitį tiems Europos ir kitų kraštų ateitininkams, kurie nepajėgia prenumeratos mokestį sumokėti; atsiųskite tam tikslui mažą auką.

ATEITIS yra mūsų visų rūpestis ir garbės pareiga ją išlaikyti.

Už talką ir paramą visiems iš anksto nuoširdžiai dėkojame.

Ateities administracija

*

Ateičiai aukojo:

Tėvai Pranciškonai, Brooklyn, N. Y.	$25.00
MAS Rytų Apygarda	$50.00
Kenoshos MA kuopa	$20.00
Detroito at-kai iš knygyno pelno	$50.00
Bostono MA kuopa	$30.00

kreivos šypsenos

KREIVŲ ŠYPSENŲ BĖDOS

Klystate, jei manote, kad Kreivų Šypsenų redakcija neturi bėdų. Gal net daugiau, kaip kitos redakcijos. Toks didelis tas Ateities puslapis, Kreivoms Šypsenoms skirtas. O jį visą reikia prirašyti. Sako, kitokios žinios čia netinkančios — jos bijo, kad pačios netaptų kreivos. O kreivai šypsotis visą laiką, žinote, labai sunku. Šypsokis, nagi, kai tau širdelę skauda, kai pačiam meilėje nesiseka...

Bet ne apie tai šiandien. Matote, susitraukė Šypsenos į vieną kreivą skiltelę, o gal ir ne kreivomis pasidarė. Redakcija pajuto, kad jos bendradarbius prispaudė bėdos. Pats narsiausias mūsų šulas — Dr. Agis Citrina nuėjo į kolegiją egzaminų laikyti (nors ir daktaras), senasis veteranas Balys Pavabalys kuria nuostabias atominio pasaulio vizijas prie televizijos, Jolė Nelė įsisvajojusi grožisi laiko upėse nutekėjusiais savo poezijos rimais, Untė Šalapinis turėjo mažą nelaimę — neseniai ištekėjo, ir laikas dabar priklauso jau nebe jam, o lankstusis Čiukas Dėlis kuria laimties palinkusiais gluosniais ir vis dainuoja: o kaip gera gyventi dviese. Žodžiu sakant, mūsų bendradarbiai vis darosi ne be vieni ir žada plunksną pakeisti... lopšelių, o visuomeninius darbus į šeimos židinio uždarą jauknmą...

Tačiau Kreivos Šypsenos mano, kad Krizė tėra tik laikina. Jos nenusimena ir išdrįsta kartu su savo skaitytojais užtraukti šitą maždaug pavasarišką dainelę:

Papūs vėjelis iš pietų,
Skambės juokai melsvuos šiluos,
Atneš giesmelę vieversių —
Širdis tik ilgesį dainuos...
Pakils iš dulkių Šalapinis
Ir būgną mušdamas žygiuos,
O Čiukas žengs vėl pirmutinis,
Trimitą pūsdamas kalnuos!
Narsumą rodys Citrina
Ir rimuose linksmai liūliuos,
Su šypsena, lengva, kreiva
Baidys varles ten pabaliuos...

DR. V. BENJAMINAS
Dr. A. Citrinos jauniausias pavaduotojas

ALp(LKA)1786
1958, Nr.2

Vytauto Augustino

VAIZDŲ ALBUMAS

LIETUVA

yra geriausia dovana įvairiomis progomis.

Šioje puikiai išleistoje knygoje Jūs rasite 160 gražiausių Lietuvos vaizdų, architektūros paminklų, puikių moderniškų pastatų. Jais galime didžiuotis patys ir mielai parodyti juos svetimiesiems. Albumo vaizdai kalba apie Lietuvą visiems suprantama kalba.

Lietuvis, vartydamas šį albumą, bent valandėlę užsimirš, kad tūkstančius mylių yra atskirtas nuo savos žemės, o kitatautis pamatys mūsų šalies gamtos gražį ir mūsų kūrybinius užsimojimus ir laimėjimus.

Ši knyga yra tikra tautinė brangenybė lietuvio namuose. Ne tik puošmena knygų lentynoje, bet ir gyvosios dvasios dalis, betarpiškai kalbanti į jaunimo širdis.

Taigi dar kartą sakome, kad

Vytauto Augustino

Lietuvos Vaizdų Albumas

LIETUVA

yra geriausia dovana visokiomis progomis.

Kaina tik 6 doleriai.

UŽSISAKYTI:

ATEITIS

916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21,N.Y.

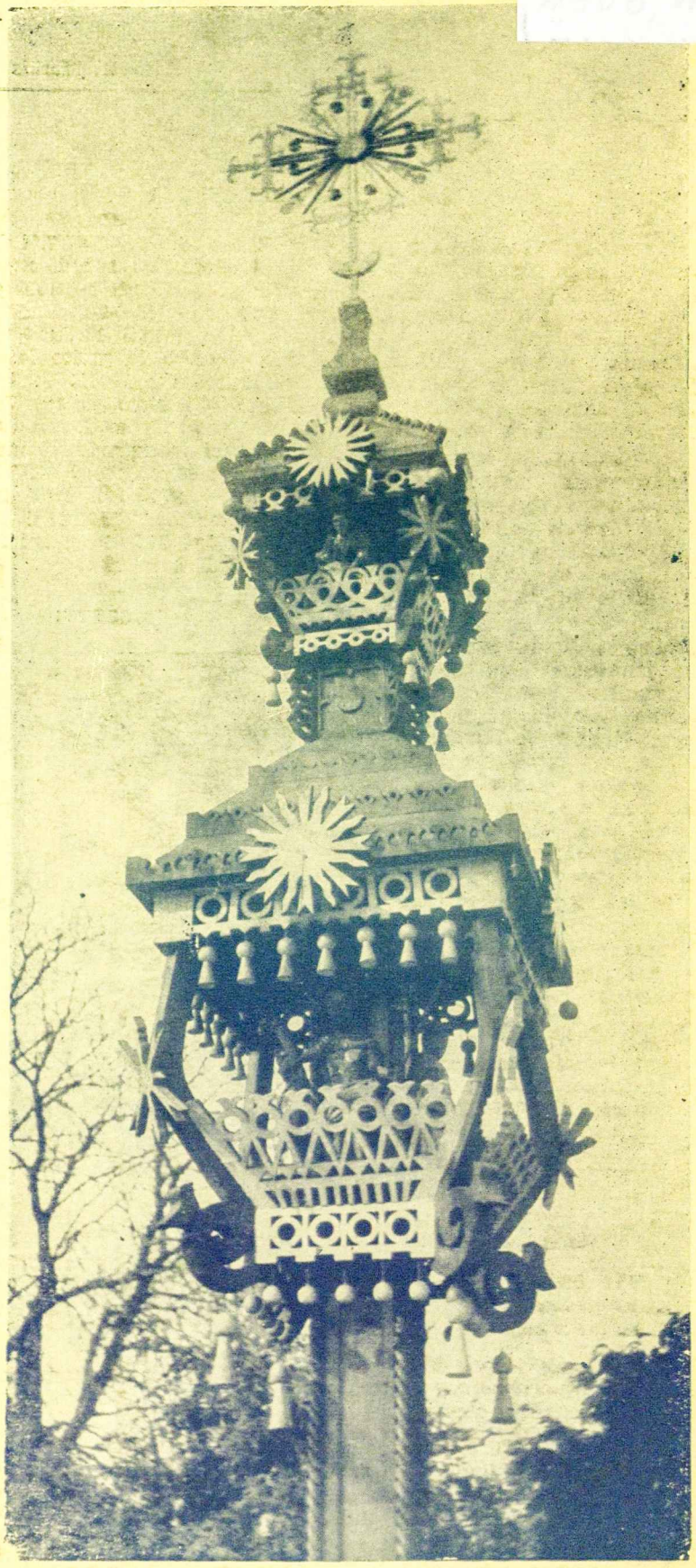

LIETUVA

90. 7.25.113